

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра музичного мистецтва

На правах рукопису

Ковальчук Лідія Ігорівна

**«Теоретико-методологічні засади естрадного
вокального виконавства»**

Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво»
Робота на здобуття ступеня вищої освіти МАГІСТР

Науковий керівник:

КОМЕНДА ОЛЬГА ІВАНІВНА,
в.о. професора кафедри музичного мистецтва,
доктор мистецтвознавства, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №

засідання кафедри музичного мистецтва

від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

доктор мистецтва _____ доц. І. І. Косинець

ЛУЦЬК – 2024

АНОТАЦІЯ

У магістерській роботі досліджено теоретико-методологічні основи естрадного вокального виконавства, які розкривають історичні, стильові та особистісні аспекти становлення цього жанру. У першому розділі проведено ретельний аналіз розвитку естрадного вокалу від його витоків до сучасності, що включає визначення ключових стилів і напрямків, а також вплив видатних особистостей на формування виконавських традицій. Виявлено основні принципи та особливості, які лежать в основі методології виконавства, а також роль естрадного вокалу в сучасному музичному мистецтві.

Другий розділ присвячено дослідженню актуальних підходів до викладання естрадного вокального виконавства. Здійснено порівняльний аналіз методик навчання в Україні та за кордоном, із акцентом на використанні інтерактивних методів, що сприяють підвищенню ефективності навчального процесу. Проведено анкетування студентів, результати якого дозволили виявити рівень засвоєння інтерактивних методик та їх вплив на формування виконавських навичок. За результатами дослідження розроблено рекомендації щодо вдосконалення методик навчання естрадного вокалу.

Ключові слова: естрадний вокал, вокальне виконавство, методологія, стилі естрадного вокалу, інтерактивні методи навчання, історія розвитку вокалу, виконавські традиції, методики викладання, музичне мистецтво.

ANNOTATION

The master's thesis explores the theoretical and methodological foundations of pop vocal performance, which reveal the historical, stylistic and personal aspects of the formation of this genre. In the first chapter, a thorough analysis of the development of pop vocals from its origins to the present day is carried out, including the identification of key styles and trends, as well as the influence of prominent personalities on the formation of performance traditions. The main principles and features underlying the performance methodology, as well as the role of pop vocals in contemporary music are revealed.

The second section is devoted to the study of current approaches to teaching pop vocal performance. A comparative analysis of teaching methods in Ukraine and abroad is carried out, with an emphasis on the use of interactive methods that contribute to the effectiveness of the educational process. A survey of students was conducted, the results of which revealed the level of mastery of interactive methods and their impact on the formation of performance skills. Based on the results of the study, recommendations for improving the methods of teaching pop vocals have been developed.

Key words: pop vocal, vocal performance, methodology, styles of pop vocal, interactive teaching methods, history of vocal development, performing traditions, teaching methods, musical art.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕСТРАДНОГО ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА.....	8
1.1 Історія розвитку естрадного вокалу.....	8
1.2. Основні стилі та напрямки естрадного вокалу.....	18
1.3 Роль особистостей у розвитку естрадного вокалу	25
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ЕСТРАДНОГО ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА.....	32
2.1. Аналіз методик викладання естрадного вокалу в Україні та за кордоном.....	32
2.2. Впровадження інтерактивних методів навчання естрадного вокального виконавства.....	45
2.3. Проведення анкетування студентів щодо засвоєння інтерактивних методів навчання. Основні результати дослідження.....	52
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена інтенсивним розвитком естрадного вокального виконавства як окремої одиниці музичного мистецтва. Зростання кількості виконавців, розширення жанрового та стилістичного діапазону, а також постійний розвиток технологій звукозапису і розповсюдження музичного контенту вимагають від сучасних вокалістів не лише високого рівня виконавської майстерності, але й глибокого розуміння теоретичних та методологічних основ своєї діяльності. Також, в умовах сучасної музичної педагогіки нагальним завданням є теоретичне обґрунтування та розробка ефективних методик навчання естрадного вокалу, що враховують як специфічні особливості жанру, так і сучасні тенденції у виконавській практиці.

Незважаючи на численні дослідження, присвячені аналізу різних аспектів естрадного вокалу, теоретико-методологічні основи цього виду мистецтва залишаються недостатньо вивченими та систематизованими, що призводить до певної фрагментарності у розумінні ключових елементів виконавської майстерності та педагогічної діяльності в галузі естрадного вокалу. Відтак, актуальним є необхідність розробки інтегральних наукових підходів, які б дозволили створити цілісну концептуальну базу для викладання естрадного вокалу, що відповідає б викликам сучасного музичного простору.

Отже, необхідність теоретичного осмислення сучасних підходів до викладання естрадного вокалу, вдосконалення педагогічних методик та

зростаючі вимоги до професійної підготовки виконавців зумовили вибір теми магістерської роботи.

Метою дослідження є розробка та експериментальна перевірка ефективних методик навчання, спрямованих на формування професійного естрадного співака.

Завдання дослідження:

- проаналізувати історичний розвиток естрадного вокалу та визначити основні етапи його становлення;
- дослідити різноманітність стилів та напрямків естрадного вокалу, їхні характерні особливості та вимоги до виконавця;
- виявити роль видатних особистостей у розвитку естрадного вокалу та їхній внесок у формування його стилістики;
- провести порівняльний аналіз існуючих методик викладання естрадного вокалу в Україні та за кордоном.
- розробити та впровадити інтерактивні методи навчання естрадного вокалу;
- експериментально перевірити ефективність розроблених методик шляхом проведення анкетування студентів.

Об'єктом дослідження є процес навчання естрадного вокального виконавства.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади та ефективність інтерактивних методів навчання естрадного вокального виконавства.

Методи дослідження. У магістерській роботі будуть використані такі методи: теоретичний аналіз літератури для вивчення наукових праць, підручників і статей з питань естрадного вокалу; порівняльний аналіз для порівняння різних методик навчання; анкетування для збору даних про ефективність інтерактивних методів навчання; експеримент для

впровадження розроблених методик у навчальний процес та оцінки їх ефективності.

Елементи наукової новизни. Запропоновано нові підходи до інтеграції інтерактивних методів у навчальний процес естрадного вокалу, що сприяють підвищенню ефективності викладання; розроблено та апробовано методику анкетування студентів, яка дозволяє оцінити вплив інтерактивних методів на рівень засвоєння матеріалу та професійного розвитку майбутніх виконавців.

Апробація результатів. Основні положення та результати дослідження були представлені на XVIII Міжнародній науково-практичній конференції студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (14–15 травня 2024 року) [22, с.559].

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування його результатів у педагогічній практиці під час викладання естрадного вокалу, що сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу та розвитку професійних якостей студентів. Отримані знання та рекомендації можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм, підготовки методичних посібників та проведення майстер-класів з естрадного вокалу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕСТРАДНОГО ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА

1.1. Історія розвитку естрадного вокалу

Розвиток естрадного вокалу становить одну з найбільш значущих і динамічних складових сучасного музичного мистецтва, яка формувалася під впливом багатьох соціокультурних, технологічних та економічних факторів. Естрадний вокал, як форма музичного самовираження, відрізняється від традиційного академічного співу своєю орієнтованістю на масову аудиторію, гнучкістю у використанні вокальних технік, а також здатністю інтегрувати інноваційні методи, що відповідають вимогам часу.

В «Енциклопедії Сучасної України» термін «естрада» визначається у двох аспектах: по-перше, як сцена, на якій виступають митці різних жанрів, включаючи акторів, музикантів, співаків, ораторів; по-друге, як вид сценічного мистецтва, який орієнтований на масову аудиторію і є синтезом різних виконавських форм [15].

Зазначимо відразу ж, що для слова «естрада» в «Словнику іноземних слів» вказано два вихідні значення, які задають горизонт його вживання і в розмовній мові, і в спеціальній довідковій літературі. 1) Так, у вузькому значенні слова, естрада [фр. *estrade* < ісп. *estrado*] – це «майданчик, що височіє над рівнем землі або підлоги», який «служує місцем для виступів

оркестрів, хорів, окремих артистів, ораторів та ін.; 2) у широкому значенні – концертно-видовищні виступи, т. зв. «Малі форми мистецтва» [13, с.13].

В. Солодовник [37] зазначає, що естрадне мистецтво часто називають «легким жанром», орієнтованим на широку аудиторію глядачів і слухачів. Також він підкреслює використання терміну «легка музика» для позначення одного з видів естрадного мистецтва.

Мозговий М.П. зазначає, що для західної культури поняття «естрада» не є звичним або широко вживаним. Замість нього використовуються терміни «естрадний артист» і «естрадний репертуар», які більш точно відображають особливості західного підходу до музичного і сценічного мистецтва. Зокрема, зазначені терміни вказують на конкретне місце виступу виконавця та тип його репертуару. У Західній Європі та країнах Північної і Південної Америки для позначення різних форм розважального мистецтва використовують такі терміни, як «мюзик-хол», «кафе-концерт», «вар'єте», «кабаре» та «шоу», які відображають різноманітність і специфіку західних культурних традицій у сфері масових розваг [27, с. 5].

Проте, І.В. Бобул зазначає, що естрадно-вокальне мистецтво, за своєю природою, тісно пов'язане з масовою культурою, яка орієнтована на вподобання широкої аудиторії та усередненого споживача культурних продуктів. Збереження масової спрямованості, адресованість широкому загалу і відповідність критеріям популярності є основними характеристиками жанру естрадного вокалу. Водночас сучасний етап розвитку цього виду мистецтва демонструє постійне підвищення його професійної якості, включно з академічною освітньо-творчою системою [3].

Повертаючись до розгляду історії виникнення естрадного вокального мистецтва, слід зазначити, що його розвиток відбувався у тісному зв'язку з формуванням масової культури, орієнтованої на задоволення потреб широкого загалу. Витоки цього мистецтва можна знайти в кінці ХІХ –

початку XX століття, коли з появою нових технологій звукозапису та масових засобів комунікації, музичне мистецтво стало доступним для більшої аудиторії. З'явилися можливості масової популяризації музики, що раніше була доступною лише для обмеженого кола слухачів у живих виконаннях [13].

На цьому етапі естрадний вокал почав формуватися як окремий жанр, який відрізнявся від академічного співу своєю доступністю і наближеністю до масового слухача. Музика, записана на грамофонні платівки та трансльована по радіо, почала збагачувати повсякденне життя людей, створюючи нову форму культурного споживання. Важливою складовою цього процесу було виникнення нових музичних жанрів, зокрема джазу, який швидко здобув популярність в Америці і став однією з основних платформ для розвитку естрадного вокалу [34, с.38].

Наступний етап розвитку естрадного вокалу припадає на середину XX століття, період, коли виникнення таких жанрів, як рок-н-рол, поп-музика, ритм-енд-блюз, а згодом диско і соул, справили значний вплив на еволюцію вокальних технік і стилів. Саме в цей період естрадний вокал вийшов на новий рівень, ставши однією з ключових складових глобальної музичної сцени [13, с.37].

Зародження рок-н-ролу в 1950-х роках стало переломним моментом, який визначив напрямок розвитку естрадного вокалу на кілька десятиліть уперед. Артисти, такі як Елвіс Преслі, втілили дух нової епохи, поєднуючи енергійне, емоційно насичене виконання з інноваційними музичними прийомами. Елвіс Преслі став іконою рок-н-ролу завдяки своєму неповторному голосу, манері виконання і сценічному образу, які стали еталоном для багатьох поколінь вокалістів. Його вплив на розвиток естрадного вокалу важко переоцінити, адже саме він заклав основи для популяризації цього жанру на світовій арені [3].

У той же час, розвиток поп-музики приніс нові можливості для експериментів із вокальними техніками і створенням хітів, орієнтованих на масову аудиторію. Френк Сінатра, з його ліричним і водночас виразним виконанням, встановив нові стандарти для вокалістів, демонструючи, що естрадний спів може бути не лише розважальним, але й глибоко емоційним і технічно досконалим [43].

Поява ритм-енд-блюзу і соулу в 1960-х роках принесла на музичну сцену нових артистів, таких як Арета Франклін, які зуміли поєднати глибокий емоційний зміст з потужним вокалом, що став символом протесту і боротьби за права. Франклін, відома як «Королева соулу», своєю творчістю значно розширила межі естрадного вокалу, впровадивши елементи глибокої духовності та соціальної критики у популярну музику. Її вплив поширився далеко за межі музичної індустрії, зробивши її символом цілої епохи [48].

У 1970-х роках новий поштовх розвитку естрадного вокалу дали жанри диско і глем-року, які відзначалися яскравими сценічними образами і візуальним супроводом. Фредді Мерк'юрі, фронтмен гурту Queen, став справжнім новатором у використанні вокальних технік і сценічного мистецтва. Його неповторний голос, що охоплював широкий діапазон, дозволяв йому виконувати композиції різних жанрів, від рок-опери до класичних балад. Мерк'юрі став символом еkleктизму в естрадному вокалі, демонструючи, що виконавець може поєднувати різні стилі і впливи, створюючи унікальний музичний продукт [47].

У цей же період, коли поп-музика остаточно закріпилася як домінуючий жанр у масовій культурі, на сцену виходить Мадонна, яка змінила уявлення про роль жінки в естрадному мистецтві. Вона поєднала яскравий образ із інноваційними підходами до музичного продюсування, ставши однією з найбільш впливових фігур у популярній музиці. Її здатність до постійного самовідтворення, експериментування з різними

музичними стилями і технологіями звукозапису зробили її іконою, яка продовжує впливати на естрадний вокал до сьогодні [41, с.119].

Вокалісти цього періоду активно використовували нові технології звукозапису, що дозволило значно підвищити якість записів і експериментувати з різними звуковими ефектами. З'являються нові форми обробки вокалу, такі як багатоканальний запис, студійні ефекти та реміксування, що стало невід'ємною частиною сучасного естрадного звучання. Усе це сприяло створенню музичних продуктів високої якості, які відповідали вимогам часу і були спрямовані на задоволення зростаючих очікувань публіки.

Отже, середина ХХ століття стала новим етапом у розвитку естрадного вокалу, коли нові жанри і технології змінили обличчя музичної індустрії, створивши умови для появи нових виконавців і стилів, які визначили подальший напрямок розвитку популярної музики.

На сучасному етапі розвитку естрадний вокал продовжує еволюціонувати, відображаючи виклики і можливості, що виникають у зв'язку з цифровою епохою та глобалізацією. Зміни, які відбуваються в музичній індустрії, впливають на підходи до створення, виконання і сприйняття музики, а сучасні вокалісти активно використовують ці нові можливості для творчого самовираження і досягнення успіху на світовій сцені.

Одним із ключових факторів, що впливають на розвиток естрадного вокалу, є інтеграція цифрових технологій у всі аспекти музичного виробництва. Виконавці, такі як Бейонсе, Адель, Ед Ширан і Біллі Айліш, демонструють широкий спектр вокальних стилів і технік, поєднуючи традиційні музичні елементи з інноваційними підходами. Наприклад, Бейонсе, яка прославилася своїм потужним голосом і технічно складними вокальними партіями, використовує сучасні технології для створення складних музичних аранжувань і візуальних шоу, що робить її виступи

унікальними і впізнаваними. Адель, відома своєю майстерністю у виконанні балад, демонструє здатність зберігати традиції соулу і поп-музики, водночас залишаючись актуальною для сучасної аудиторії.

Таким чином, сучасний етап розвитку естрадного вокалу в світі характеризується інтеграцією традиційних і новаторських підходів до виконання, а також активним використанням цифрових технологій, що дозволяють артистам залишатися актуальними і доступними для глобальної аудиторії. Естрадний вокал продовжує адаптуватися до змін у суспільстві і технологіях, що забезпечує його постійний розвиток і вплив на сучасну музичну культуру.

Українська естрадна пісня як окремий музичний напрямок, що увібрав у себе усе розмаїття національних музичних традицій, була сформована у 50 – х роках минулого століття. Національна естрада сформувалась шляхом інтеграції музичних стилів сусідніх країн, а також джазових, блюзових та інших впливів Європи та США [45].

У 1950-х роках ХХ століття пісні видатних українських композиторів, таких як Платон та Георгій Майборода, Ярослав Цегляр, Ігор Шамо, Анатолій Кос-Анатольський, Степан Сабадаш, Володимир Михайлюк та інші, здобули значну популярність. Мелодійність, ліризм і використання класичних музичних гармоній, втілених у доступній пісенній формі, сприяли тому, що ці твори легко запам'ятовувалися та підняли українську пісню на високий художній рівень [45].

Розвиток естрадної пісні 1950-1960-х років значною мірою визначався пісенними традиціями українського народу, збагаченими впливами зарубіжної музики. У цей час головний репертуар провідних творчих колективів та сольних виконавців формувався завдяки видатним митцям, таким як Володимир Івасюк, Степан Сабадаш, Анатолій Пашкевич та інші. У цей період на загальнонаціональному рівні здобули популярність вокально-інструментальні колективи, серед яких «Смерічка», «Червона

рута», «Кобза», «Мрія», «Водограй», «Світязь» та інші [36]. Музичний стиль цих колективів характеризувався чіткими впливами західних музичних стилів та ритмів, які гармонійно поєднувалися з національною музичною стилістикою [5], [10].

М. Мозговий, у своєму мистецькому дослідженні української естрадної пісні, виокремлює три основні етапи її розвитку протягом ХХ століття: 1950–1960-ті, 1970–1980-ті та 1990-ті роки. Період 1950–1960-х років він характеризує як час, коли народні традиції у виконавстві поєдналися з елементами західної масової музичної культури, що сприяло виникненню нових естрадних жанрів. Цей період також відзначається значним впливом масової естради на творчість композиторів у сфері академічної музики [26].

У 1970-1980-х роках, за словами Мозгового, відбувається розширення пісенного репертуару виконавців, охоплюючи твори різних жанрів, від аранжувань народних пісень до пісень, які стали справжніми хітами на світовому ринку. Водночас він підкреслює зростання комерціалізації концертної діяльності естрадних виконавців у цей період [13].

Аналізуючи загальну динаміку розвитку вокальної естради на території України, слід зазначити, що її прогрес відбувався узгоджено з тенденціями в інших республіках колишнього СРСР. Проте західноукраїнські регіони, які не входили до складу СРСР, мали певні відмінності: музичний контент, що поширювався, був здебільшого розважальним і не містив партійно-ідеологічного контексту. І. Осташ зазначає, що українське дозвілля у 1920-х роках в основному спиралося на фольклор, з акцентом на виконання народних пісень. У повоєнний період до цього репертуару додалися стрілецькі пісні, які набули нової популярності. Деякі з цих творів виконувалися у вальсовому ритмі, наприклад, «Як з Бережан до Кадри» та «Човен хитається» [10].

Перехід України на нові економічні відносини призвів до комерціалізації естради та руйнування її попередньої інфраструктури. Зміна ідейно-політичного курсу супроводжувалася переглядом фінансових відносин і механізмів їх розподілу, що зумовило реорганізацію, а згодом і ліквідацію таких авторитетних художніх концертно-гастрольних організацій, як мюзик-хол, театр естради, Київконцерт, об'єднання музичних ансамблів (ОМА), а також інших творчих структур та колективів [26].

До кінця 1990-х років естрада продовжувала функціонувати на основі досвіду попередніх поколінь, проте поступово втрачала вплив на формування культурної політики країни. Основною причиною цього стала відсутність державного замовлення, яке раніше було основою функціонування естрадного мистецтва. Протягом деякого часу на естраді підтримувалася традиційна українська пісня, виконувана багатьма артистами радянського періоду, і відкривалися нові імена, серед яких були й представники української діаспори, такі як Квітка Цісик [34, с.69].

У 1990-х роках відбулися зміни у формах правління, виробничих відносинах, стилі та підходах до творчого розвитку. У культурний обіг увійшли нові терміни, такі як «шоу-бізнес», «проект», «зірка естради», «піар» (Public Relations – зв'язки з громадськістю), «менеджмент» (управління, моделювання), «продюсер» (особа, що реалізує творчий проект), «кліп» (реklamний відеоролик артиста/гурту), «рейтинг» (показник популярності виконавця/колективу), «хіт-парад» або «чарт» (рейтинг популярності музичної продукції), «креативність» (здатність до нестандартного творчого мислення), «імідж» (створений образ артиста/лідера гурту для впливу на публіку), «рекордингова студія» (студія звукозапису), «рекордингова компанія» (виробництво і розповсюдження відео- та аудіопродукції), «корпоратив» (колективний захід, свято, вечірка), «харизма» (особисті якості людини, здатної ефективно впливати на

публіку) та інші, що стали невід'ємною частиною нових технологій музичного виробництва і функціонування популярної музики. Попри нововведення, ініціаторами та ентузіастами в цих процесах залишалися ті ж самі представники базової школи естрадного мистецтва [34, с.70].

Початок 1990-х до 1998 року став періодом становлення музичного шоу-бізнесу в Україні, який, незважаючи на незначну підтримку урядовців, продовжував розвиватися. Цей час можна вважати найбільш продуктивним для самостійного розвитку українських артистів, які, звільнені від зовнішнього культурного впливу, взяли на себе відповідальність за розвиток вітчизняного музичного ринку. Протягом цього періоду була сформована розгалужена інфраструктура фірм звукозапису, рекордингових компаній, що займалися виробництвом відео- та аудіопродукції, творчих агенцій, національних фестивалів і конкурсів, музичних періодичних видань, телеканалів та шоу-проектів. Вокальна естрада України цього часу відзначалася яскравістю, багатоманітністю та різноманіттям жанрів. Вона була представлена творчістю як визнаних майстрів естради, так і нових виконавців, таких як Ірина Білик, Віктор Павлік, Марія Бурмака, Руслана, гурти «Океан Ельзи», «Скрябін», «Грін Грей» та інші [34, с.70].

Однак розвиток української естради був призупинений у 1998 році, коли економічний дефолт у росії спричинив активне захоплення українського ринку представниками російського шоу-бізнесу. Це призвело до витіснення українських артистів з медіапростору, а також до підпорядкування фінансових потоків російськими продюсерськими центрами, що використовували українських виконавців лише як елемент національної приналежності, або ж повністю заміщували їх російськими зірками. У таких умовах українські артисти опинилися у складному становищі, коли їхні права не були належним чином захищені ні юридично, ні економічно [34, с.73].

Творчі діячі 1990-х років продовжували свою музичну діяльність, проте їхні твори вже не мали такої популярності, як у попередні десятиліття, оскільки на передній план виходив новий напрямок. Початок XXI століття став поштовхом до створення нових зразків українського естрадного вокального мистецтва, що відбувалося на тлі становлення політичних поглядів країни та суспільних трансформацій, зокрема революційних подій. У цей час значна частина естрадних пісень набуває патріотичного характеру, відображаючи суспільні настрої та політичні процеси, часто з критичним ставленням до влади. Одночасно цей період характеризується яскравістю та різноманітністю пісенного репертуару виконавців, серед яких особливо виділяються такі імена, як Тіна Кароль, Віталій Козловський, Злата Огневич, Руслана, Верка Сердючка, Ірина Білик, а також гурти «Скрябін», «Тартак», «Друга ріка», «Мері», «Бумбокс» та інші.

Сьогодні, вокальне мистецтво в Україні поступово виходить на світову арену, демонструючи високий рівень виконавської майстерності. Виступи українських артистів все частіше перетворюються на вражаючі шоу з оригінальними режисерськими рішеннями, відеомонтажем та сценографією. Якість української естрадної пісні зростає, що дозволяє їй виходити на світові чарти, відкриваючи нову еру в історії української музики. З плином часу, на тлі військового конфлікту в країні, українська естрадна пісня продовжує еволюціонувати, поступово витісняючи російськомовний контент з українського шоу-бізнесу.

До 2023 року російські та російськомовні пісні ще займали провідні позиції в українських музичних чартах, проте впровадження нових мовних законів сприяло формуванню необхідного контенту та стимулювало розвиток україномовних виконавців. Це дозволило продемонструвати, що українська музика може бути актуальною та займати провідні позиції на світових музичних чартах, як, наприклад, пісні «Stefania» гурту Kalush та

«Шум» гурту Go-A, які гідно представили Україну на Євробаченні у 2021 році.

Серйозний поштовх у популяризації української естрадної музики був спричинений також подіями Революції Гідності (2013–2014). Після цих подій зросла національна самосвідомість, що призвело до збільшення інтересу до української музики.

З жанрового боку, естрадна сцена 2020–2024 років перебуває під значним впливом іноземних виконавців з країн Європи та США. Це вплинуло на використання таких вокальних технік, як йодль, субтон, тванг, белтинг, ретл, свистковий регістр, мікст та інші технічні прийоми. Таким чином, сучасна практика творчої діяльності вимагає від естрадних співаків не лише високої виконавської майстерності, але й здатності поєднувати стилі естради та джазу, володіти різноманітними стилями та часто змінювати напрямки своєї творчої діяльності.

У період 2015–2024 років український естрадний вокальний фонд поповнюється новими іменами, які суттєво впливають на розвиток музичного мистецтва країни. Серед таких виконавців можна відзначити Wellboy, Макса Барських, Jerry Heil, Khayat, Альону Альону, The Hardkiss, Монатіка, Kalush та інших. Їхня музика суттєво відрізняється від попередніх етапів, і багато їхніх творів супроводжуються танцювальними номерами, у яких виконавці беруть активну участь. Головною вимогою сучасної естрадної пісні стає видовищність, а публіка висуває все вищі вимоги до сценічного образу, виконавської техніки та майстерності [40].

Таким чином, історія розвитку естрадного вокалу відображає складний шлях становлення жанру, який сформувався під впливом технологічних, соціокультурних і економічних чинників. Від своїх витоків на початку ХХ століття, коли новітні технології звукозапису та радіомовлення відкрили можливість масової популяризації музики, естрадний вокал пройшов етапи новаторського експерименту до ключової

складової сучасної музичної індустрії. Зародження джазу, розвиток рок-н-ролу, поп-музики, диско та інших жанрів значно вплинули на еволюцію вокальних технік і стилів, що сприяло створенню високоякісних музичних продуктів і формуванню сучасного естрадного звучання.

1.2. Основні стилі та напрямки естрадного вокалу

Основні стилі та напрямки естрадного вокалу представляють собою складний і багат шаровий феномен, що відображає еволюцію музичних тенденцій, культурних впливів та соціально-економічних умов, які формували сучасний музичний простір.

Поп-музика, як одна з найвпливовіших і найпоширеніших форм естрадного вокального мистецтва, стала центральним об'єктом досліджень у галузі музикознавства та культурології, оскільки її еволюція та значення виходять далеко за межі суто музичної сфери. Вона виникла в середині ХХ століття внаслідок процесів комерціалізації та масової популяризації музики, що відзначалися впливом новітніх медіа-технологій і глобалізацією культурних процесів [14].

З точки зору аналізу, поп-музика відрізняється характерною спрямованістю на мелодійну та ритмічну доступність, що забезпечує її масову привабливість. Гармонійні структури в цьому жанрі, як правило, є простими й часто використовують стандартні прогресії, що робить музику легкою для сприйняття та відтворення широкою аудиторією. Мелодії, створені в рамках поп-музики, зазвичай відзначаються яскравістю, запам'ятовуваністю та певною універсальністю, що дозволяє їм залишатися актуальними протягом тривалого часу.

Естрадне виконавство в жанрі поп-музики відзначається комплексністю підходів, де поєднуються вокальна майстерність, сценічна харизма, хореографія та використання новітніх технологій звукозапису та

обробки звуку. Виконавці поп-музики, такі як Мадонна, Майкл Джексон, Брітні Спірс, не лише досягають високого рівня професіоналізму в галузі вокального мистецтва, але й активно залучають аудиторію через створення інноваційних сценічних шоу, інтеграцію мультимедійних елементів та використання маркетингових стратегій, що значно посилюють їх вплив.

Поп-музика в контексті естрадного вокального мистецтва виконує функцію не тільки розважального продукту, але й засобу культурної комунікації, що передає соціальні наративи, цінності та ідеали сучасного суспільства. Естрадні виконавці, що працюють у межах поп-музики, є не лише виконавцями, але й культурними діячами, здатними впливати на формування ідентичності, суспільних настроїв і навіть політичних процесів через свою творчість і публічну діяльність.

Рок-н-рол, разом із похідними стилями, такими як хард-рок, глем-рок і альтернативний рок, представляє собою вагомий напрям естрадного виконавства, що кардинально вплинув на еволюцію музичної культури ХХ століття. Як явище, рок-н-рол вирізняється високим ступенем емоційної насиченості, експресивністю та соціальним протестом, що знайшло своє вираження у вокальних техніках і стилістичних прийомах [46].

З точки зору музикознавства, рок-н-рол можна розглядати як одну з найвпливовіших форм музичного мистецтва, яка відкрила нові горизонти для вокального виконання. Вокальні техніки, характерні для цього жанру, включають інтенсивне використання вібрато, глісандо, розширений вокальний діапазон, а також експерименти з тембром і динамікою голосу. Всі ці елементи сприяли створенню особливого стилю співу, який значно відрізнявся від традиційного академічного виконання [38].

Видатні виконавці рок-н-ролу, такі як Елвіс Преслі, Фредді Мерк'юрі, Мік Джаггер та інші, своїм вокальним мистецтвом заклали основи для подальшого розвитку рок-музики, вплинувши на формування нових піджанрів. Їхні експерименти з голосом, використання агресивних і

водночас ліричних інтонацій, а також здатність передавати глибокі емоційні стани через спів, суттєво змінили уявлення про естрадне виконавство і стали джерелом натхнення для майбутніх поколінь вокалістів.

Соул і ритм-енд-блюз (R&B) є вагомими напрямками естрадного виконавства, які суттєво зосереджені на емоційній виразності та глибині вокалу. Дані жанри, що виникли в афроамериканських спільнотах, стали важливими культурними феноменами, які поєднують у собі музичну традицію та інноваційний підхід до вокального мистецтва. З музикознавчої точки зору, соул і R&B відзначаються високими вимогами до технічної майстерності виконавця, включаючи здатність до імпровізації, чутливість до ритмічних і мелодійних нюансів, а також вміння передавати глибокі емоційні стани через вокал [39].

Соул, як жанр, виріс з традицій духовних пісень (госпелів) і зберіг їхню акцентуацію на особистісному та суспільному значенні текстів. Вокальні виконання в стилі соул часто характеризуються потужним емоційним зарядом, де кожен рядок пісні відображає глибоку особисту або колективну переживаність. Важливою рисою цього жанру є використання мелізматичних пасажів, техніки «вокального драйву», а також віртуозного контролю над динамікою та тембром голосу, що дозволяє виконавцям створювати багатопланові емоційні образи.

Ритм-енд-блюз, з іншого боку, вирізняється своєю орієнтацією на ритмічну складність і мелодійне багатство, поєднуючи в собі елементи блюзу, джазу і госпелу. Виконавці R&B часто використовують складні ритмічні малюнки, техніку «білих голосів» та імпровізацію, що додає виконанню елементів непередбачуваності та живості. Важливим аспектом R&B є його здатність передавати різноманітні емоційні стани, від радості та натхнення до смутку й рефлексії, що досягається через поєднання ритмічної структури з мелодійною лінією [39].

Видатні виконавці, такі як Арета Франклін і Марвін Гей, стали визнаними майстрами соул і R&B, зробивши значний внесок у розвиток цих жанрів. Їхні вокальні техніки, зокрема використання насиченого вібрато, плавного переходу між регістрами, а також глибокого проникнення у зміст текстів, стали класичними зразками вокальної майстерності. Їхнє виконання не лише демонструє високий рівень технічних навичок, але й служить інструментом для вираження соціальних коментарів та культурної ідентичності.

Джаз, як один із найстаріших і найвпливовіших стилів естрадного вокалу, зберігає свою значущість у музичному мистецтві завдяки здатності поєднувати імпровізаційні техніки з високою технічною складністю. З наукової точки зору, джазовий вокал вирізняється унікальною комбінацією індивідуальної творчості виконавця та колективної інтеракції, що є характерною для цього жанру. Основні риси джазового вокалу, такі як імпровізація, гнучкість ритму, складні гармонійні структури, а також використання нестандартних звукових прийомів, формують фундамент для багатьох інших музичних напрямків [24].

Видатні джазові вокалісти, такі як Елла Фіцджеральд і Луї Армстронг, зробили значний внесок у розвиток цього жанру, використовуючи складні вокальні техніки, які вимагають виняткової майстерності. Елла Фіцджеральд, відома як «Перша леді пісні», є майстром техніки скет-співу, де голос використовується як інструмент для імпровізації, що створює враження інструментальної партії. Її здатність до імпровізації, багатий вокальний діапазон і точність інтонації стали зразком для наслідування в джазовому середовищі. Луї Армстронг, який вніс новаторські ідеї у використання ритму та тембру, також віртуозно застосовував техніку скету, додаючи їй характерний, впізнаваний звук.

Джазовий вокал відрізняється поліфонічною природою, де вокальна партія часто взаємодіє з інструментальною основою, створюючи

багатогранну музичну текстуру та вимагає від виконавця не лише високого рівня технічної підготовки, але й здатності до швидкого реагування та адаптації в умовах живого виконання, де імпровізація є невід'ємною частиною музичного процесу. Крім того, джазовий вокал часто використовує складні ритмічні малюнки та синкопи, що підкреслює експресивність і динамічність виконання [24].

Джазовий вокал, таким чином, є не лише засобом музичної комунікації, але й простором для художньої інтерпретації, що робить його важливою складовою світової музичної спадщини.

Диско та фанк, що виникли в 1970-х роках, слугують яскравим прикладом інтеграції естрадного вокалу в музичні стилі, орієнтовані на танцювальну аудиторію. Обидва жанри виділяються акцентом на ритмічних структурах, складних басових лініях та виразних вокальних партіях, що підсилюють загальний грув і сприяють створенню відчуття енергії та динаміки, характерних для цих стилів [32].

З наукової точки зору, диско та фанк розглядаються як соціальні й культурні феномени, що відображають зміни у підходах до дозвілля і споживання музики. Вони стали невід'ємною частиною клубної культури, впливаючи на формування нових музичних тенденцій та стилів. Вокальні партії в цих жанрах характеризуються багаточасовими гармоніями, що створюють насичену звукову палітру. Виконавці, такі як Донна Саммер і група Earth, Wind & Fire, використовували складні інструментальні аранжування разом із різноманітними вокальними техніками, що підсилювало емоційний вплив музики.

Реп і хіп-хоп, стали ключовими напрямками естрадного вокалу з кінця ХХ століття, значно розширили межі вокальної виразності, відкриваючи нові можливості для музичного самовираження. З наукової точки зору, ці жанри вирізняються використанням ритмічної декламації як основного засобу передачі змісту, що відрізняє їх від традиційних вокальних форм.

Ритмічне читання тексту, яке є характерним для репу, дозволяє досягати високої щільності тексту й складних ритмічних малюнків, що забезпечує унікальний вплив на слухача.

Аналіз репу і хіп-хопу підкреслює їхню здатність інтегрувати елементи різних музичних і культурних традицій, що робить ці жанри одними з найвпливовіших у сучасній музиці. Реп вирізняється своєю універсальністю у висловленні соціальних, політичних та особистих переживань, надаючи можливість виконавцям звертатися до широкої аудиторії. Виконавці, такі як Tupac Shakur, Eminem, Jay-Z, використовують свої тексти для передачі глибоких і значущих меседжів, що дозволяє їм створювати сильний емоційний і інтелектуальний вплив на слухачів.

Таким чином, реп і хіп-хоп суттєво вплинули на розвиток естрадного вокалу, внісши нові елементи, що розширюють можливості вокальної техніки та змістовного наповнення музики. Їхній вплив на сучасну музичну культуру є неоціненним, що забезпечує їм провідне місце серед жанрів, які визначають напрямки розвитку естрадного виконавства.

Отже, основні стилі та напрямки естрадного вокалу представляють собою складний і багатосаровий феномен, який відображає процес еволюції музичної культури під впливом різноманітних соціальних, економічних і культурних факторів. Поп-музика, рок-н-рол, соул, ритм-енд-блюз, джаз, диско, фанк, реп і хіп-хоп — кожен із цих жанрів має свої унікальні особливості, що вплинули на формування сучасного естрадного вокалу. Кожен жанр демонструє різні підходи до вокального мистецтва, зосереджуючись на певних технічних аспектах, таких як ритмічна складність, емоційна виразність або інноваційні експерименти з голосом, що у свою чергу, сприяло виникненню нових вокальних технік, стилів виконання та сценічних прийомів, які стали стандартами у своїх жанрах.

Кожен із розглянутих стилів не лише вплинув на технічні аспекти естрадного вокалу, але й став відображенням культурних та соціальних

змін, що відбувалися у суспільстві. Наприклад, рок-н-рол і його похідні стилі втілюють дух протесту та експресивність, тоді як соул і ритм-енд-блюз зосереджені на емоційній глибині та соціальних коментарях. Джаз вирізняється своєю імпровізаційною природою, що робить його фундаментальним для розуміння складних гармоній і ритмів у музиці, тоді як реп і хіп-хоп розширюють межі вокальної виразності через ритмічну декламацію та соціальну ангажованість.

Таким чином, всі ці жанри є важливими складовими сучасного естрадного вокального мистецтва, їхній вплив на музичну культуру є значущим і продовжує формувати нові тенденції у музичному просторі.

1.3. Роль особистостей у розвитку естрадного вокалу

Особистості, які досягли успіху в естрадному вокальному мистецтві, не лише визначали музичні тенденції свого часу, але й формували нові стандарти виконавської майстерності. Їхній вплив часто виходив за межі музичної сцени, впливаючи на культурні, соціальні та навіть політичні процеси. Дослідження їхнього внеску дозволяє краще зрозуміти, як індивідуальний талант і творчість можуть впливати на розвиток цілої галузі мистецтва, задавати напрямок її розвитку і залишати тривалий вплив на подальші покоління виконавців.

Едіт Піаф, одна з найвидатніших постатей у розвитку вокальної естради ХХ століття, здійснила вагомий вплив на становлення й еволюцію вокального мистецтва. Її виконавський стиль характеризувався глибокою емоційною насиченістю та унікальним вокальним підходом, що стало визначальним для її творчої кар'єри [13, с.97].

Основою вокального мистецтва Піаф було поєднання природного таланту і глибокого емоційного вираження. Її голос, що відзначався

багатим тембром і винятковою технікою, став символом французької естради. Піаф не мала формальної музичної освіти, однак її природні вокальні дані, інтуїція та здатність до самонавчання дозволили їй досягти найвищого рівня виконавської майстерності. Вокальне виконання Піаф відрізнялося експресією, яка досягалася через мінімалістичний підхід до сценічної постановки і максимальну концентрацію на змісті пісень [13, с.97].

Вокальна техніка Піаф була спрямована на максимально точну передачу цих емоційних станів, що дозволяло слухачам глибоко переживати зміст кожного твору. Виконання Піаф поєднувало драматизм і ніжність, силу та вразливість, що створювало неповторний емоційний резонанс між виконавцем і аудиторією.

Варто підкреслити, що голос Піаф був не лише інструментом для виконання музики, але й засобом художнього вираження, який дозволяв їй досягати глибокого емоційного контакту з публікою. Її виконання стало взірцем того, як вокальна майстерність може впливати на формування емоційного стану слухачів і досягати катарсису.

Зазначимо, що Мадонна є знаковою фігурою у сфері масової культури, що значною мірою вплинула на розвиток естрадного виконавства. Вона стала прикладом того, як артист може не тільки утвердити себе як лідера у музичній індустрії, але й утримувати цей статус протягом кількох десятиліть, незважаючи на змінні тенденції та смаки публіки. Її творчий шлях є прикладом унікального поєднання вокальної майстерності, хореографії, акторської гри та менеджменту, що дозволило їй залишатися актуальною та популярною у різних епохах. Важливим аспектом її успіху є здатність адаптуватися до змін у культурному середовищі, використовуючи нові технології та медіа для посилення свого впливу [13, с.114].

Мадонна відома своїм новаторським підходом до естрадного виконавства, що полягає у синтезі музичних жанрів, постійному оновленні сценічного образу та інтеграції сучасних тенденцій у своїй творчості. Вона майстерно використовує сценічний простір, поєднуючи музичні номери з хореографічними композиціями, візуальними ефектами та складною мультимедійною інсталяцією [13, с.114]..

Поетичний текст і вокальна подача Мадонни завжди були важливою складовою її виконавського мистецтва. Вона неодноразово змінювала тематику своїх пісень, реагуючи на соціальні зміни та настрої суспільства. Якщо на початку своєї кар'єри Мадонна часто провокувала публіку відвертими текстами, то згодом її творчість набула більш філософського та ліричного характеру.

Сценічна поведінка Мадонни також відзначається високим рівнем професіоналізму. Вона активно використовує пластику тіла, складні хореографічні рухи та елементи акробатики, щоб передати своїм глядачам глибокий емоційний заряд кожного виступу. Її здатність поєднувати вокал з динамічним рухом на сцені є однією з ключових складових її успіху як естрадного виконавця. Успіх Мадонни на естраді значною мірою пояснюється її здатністю інтегрувати різні види мистецтва та медіа у своїх виступах. Вона не тільки співачка, але й актриса, танцівниця, режисер своїх шоу та менеджер власної кар'єри.

Елла Фіцджеральд, Френк Сінатра, Едіт Піаф та Вітні Г'юстон також залишили слід в історії естрадного вокалу завдяки своїм унікальним технічним підходам та інноваціям у виконанні. Елла Фіцджеральд, відома як «Перша леді пісні», зробила з внесок у розвиток техніки скет-співу (scat singing), що передбачає використання голосу як інструменту для імпровізації без слів. Її здатність бездоганно контролювати дихання, майстерне використання арпеджіо та точне інтонування зробили її одним

із найбільш впливових джазових вокалістів, а її технічні досягнення стали стандартом у вокальному джазі [50].

Вітні Г'юстон, одна з найвпливовіших поп-вокалісток, зробила значний внесок у розвиток техніки belting, що передбачає використання грудного голосу в верхньому регістрі для створення потужного і емоційно насиченого звуку. Г'юстон також майстерно володіла технікою melisma, що дозволяло їй виконувати складні вокальні пасажі з великою кількістю нот на одному складі. Її голос відрізнявся чистотою інтонації, силою звуку та широким діапазоном, що дозволяло їй виконувати як ліричні балади, так і динамічні поп-композиції [2, с.21].

Видатні українські естрадні виконавці також зробили значний внесок у розвиток вокального мистецтва, демонструючи високий рівень технічної майстерності та унікальні підходи до виконання, що заклали основи для наступних поколінь українських артистів.

Ніна Матвієнко, видатна українська співачка, яка була відома своїм майстерним виконанням народних пісень, використовувала традиційні вокальні техніки, такі як багатоголосний спів та поліфонія. Її голос відрізнявся чистотою інтонації та багатством тембру, що дозволяло їй створювати складні музичні композиції, які передають глибокі національні традиції. Матвієнко також володіла технікою «білих голосів», що є характерною для українського народного співу, коли звук формується в передній частині рота, створюючи особливий яскравий і дзвінкий тембр [20].

Руслана Лижичко, переможниця Євробачення 2004 року, відома своїм енергійним стилем виконання, що поєднує елементи традиційного українського співу з сучасними ритмами. Вона активно використовує техніку вокального драйву, що додає її голосу особливої сили та енергії. Її вокальний стиль також включає елементи «білих голосів», що підкреслює національну ідентичність її музики. Руслана використовує традиційні

українські мотиви у своєму репертуарі, але при цьому експериментує з сучасними звуковими ефектами та електронікою [31].

Зоя Василівна Комарук — видатна народна артистка України, яка зробила значний внесок у розвиток українського вокального мистецтва, поєднуючи високий професіоналізм із глибоким розумінням музичної традиції. Вона відома не тільки своєю виконавською майстерністю, але й педагогічною діяльністю, де передає свої знання та досвід молодим поколінням [31].

Технічна майстерність Зої Комарук відзначається віртуозним володінням лірико-драматичним сопрано, що дозволяє їй виражати широкий спектр емоцій у своїх виступах. Її вокальна техніка базується на поєднанні академічної школи співу з елементами народного стилю, що підкреслює національну ідентичність її виконання. Зоя Комарук часто використовує техніку «legato», що надає її співу плавності й безперервності звукового потоку, а також «vibrato», яке додає виконанню емоційної глибини та виразності.

Особливе місце у творчості Зої Комарук займає камерний вокал, зокрема виконання романсів, які стали однією з найсильніших сторін її репертуару. Вона віртуозно виконує романси як українських композиторів, так і світових класиків, демонструючи глибоке розуміння музики та тексту. Її виконання відзначається чуттєвістю, витонченістю й інтелектуальною насиченістю, що робить її виступи незабутніми.

Зоя Комарук також відома своєю духовною музикою, зокрема виконанням «Ave Maria» різних композиторів, що стали знаковими у її репертуарі. Вона часто виступає з духовними концертами, поєднуючи свій голос із звучанням органу, що створює особливу атмосферу під час богослужінь.

Її внесок у розвиток українського вокального мистецтва відзначений численними нагородами, включаючи звання народної артистки України,

що є визнанням її видатного таланту та відданості справі. Зоя Комарук продовжує активно працювати як викладачка, передаючи своє мистецтво новим поколінням співаків, що забезпечує їй заслужене місце серед найвизначніших діячів української культури.

Крім того, доцільно дослідити також основні принципи вокальної педагогіки Анни Зарицької, адже музично-педагогічні науки спираються на певні принципи, що вимагають особливого підходу до навчання висококваліфікованих фахівців у галузі музичного мистецтва, які здатні: застосовувати на практиці знання вокальної педагогіки, використовувати активні форми та методи музичного виховання, створювати атмосферу взаємодопомоги та співпраці у творчому колективі, оскільки вокальне мистецтво – це мистецтво спілкування, де взаємодія між виконавцем та педагогікою формує особистість співака. А. Зарицька займається вивченням особливостей вокальної педагогіки, які й стали предметом нашого дослідження [22, с.559].

Основні принципи вокальної педагогіки А. Зарицької: емоційної стійкості, інтерпретації музичного твору, акмеологічної спрямованості та духовного розвитку. Зокрема, дослідниця приділяє особливу увагу розвитку емоційного інтелекту особистості під час здобуття вокальної майстерності. Саме гнучкість емоційної природи особистості сприяє зміні вольових процесів виконавця-вокаліста під час творчої діяльності. Розвиток рухливості емоційно-вольових станів відбувається з урахуванням як зовнішніх обставин (часу, простору, взаємодії з іншими людьми), так і внутрішніх особистісних якостей (настрою, симпатії, антипатії, психічного стану, ступеню втоми). Осмислення та прожиття цих факторів стимулюють особу до вольового зусилля, необхідного для підтримки потрібного рівня активності та готовності подолати труднощі. Відповідно розвиток емоційного інтелекту виконавця-вокаліста, як здатності «розумово»

керувати своїм емоційним життям, є важливою складовою для досягнення особистісного успіху [17, с. 32].

Окрім розвитку емоційної стійкості, А. Зарицька вважає необхідним під час навчання педагогіки використовувати принцип створення музично-педагогічної та виконавської інтерпретації твору, який є одним з ключових у вокальній підготовці й допомагає відобразити особистісно-ціннісне та соціально-музичне розуміння. Варто зауважити, що інтерпретація – це результат творчого музичного мислення, спрямованого на розкриття емоційних можливостей твору та творчий процес, який створює повноцінний аудіо-візуальний образ. Цей творчий процес включає в себе індивідуальні особливості виконавця, технічні можливості, динаміку та артикуляцію й, перш за все, спрямований на розвиток відчуття цілісності музичного твору – основного фактора вокально-виконавської майстерності [18, с. 106].

На думку А. Зарицької, важливим є використання принципу акмеологічної спрямованості в процесі вокальної підготовки, що сприяє не лише розвитку особистості студента, творчого потенціалу та професійних навичок, але й стимулює самореалізацію, самостійність та постійний розвиток, допомагаючи досягати вершини здібностей у вокальному мистецтві. Створення сприятливих умов для розкриття талантів та творчого потенціалу студентів підтримує їхню самодисципліну, саморефлексію та самоконтроль. Завдяки застосуванню принципу акмеологічної спрямованості, студенти не тільки здобувають вокальні навички та знання, але й активно розвиваються як особистості. Користуючись цим принципом, А. Зарицька підтримує студентів у реалізації їхнього потенціалу, допомагає встановлювати особисті цілі та досягати високих професійних стандартів [16].

А. Зарицька підкреслює важливість духовності, яка становить основу внутрішнього світу особистості та виявляється у творчій

спрямованості, ставленні до світу, інших людей та самого себе. Отже, надзвичайно важливо забезпечувати оптимальні умови для духовного розвитку. У цьому контексті суб'єкт професійної діяльності постає як цілісність особистості, а сама сутність цієї діяльності полягає в самореалізації суб'єктивності, що сприяє розвитку духовності та формує ставлення до професії не лише як до звичайної праці, а як до життєвого покликання та громадянської відповідальності.

Отже, роль особистостей у розвитку естрадного вокалу важко переоцінити. Видатні артисти, такі як Едіт Піаф, Мадонна, Елла Фіцджеральд, Френк Сінатра, Вітні Г'юстон, Майкл Джексон, Ніна Матвієнко та Зоя Комарук, не лише формували музичні тенденції, але й створювали нові стандарти виконавської майстерності. Вони використовували інноваційні техніки та підходи, які дозволили їм впливати на еволюцію естрадного вокалу.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ЕСТРАДНОГО ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА

2.1. Аналіз методик викладання естрадного вокалу в Україні та за кордоном

В умовах розвитку музичного ринку, все більшої уваги приділяється формуванню у вокалістів не лише технічних навичок, але й здатності до самовираження, творчості та адаптації до різних музичних стилів, що робить дослідження та порівняння різних методик викладання естрадного вокалу в Україні та за кордоном особливо важливим для педагогів, студентів музичних навчальних закладів і практикуючих вокалістів.

Методика – це науково обґрунтована система організаційних форм, методів і засобів, що використовується для досягнення певної педагогічної

мети. Вона передбачає послідовність дій педагога, спрямованих на формування у здобувачів освіти необхідних знань, умінь та навичок [19].

Методика навчання співу – це сукупність систематизованих прийомів і способів керування співацьким навчанням, послідовне засвоєння яких забезпечує формування у студентів навичок відповідної вокальної техніки, здатної гарантувати розвиток комплексу акустичних якостей голосу, витривалості та невтомності голосового апарату. Підготовка фахівця передбачає використання таких методів навчання, що забезпечують досягнення визначеного рівня володіння вокальною технікою в передбачений навчальним планом термін [33, с. 8].

Практично неможливо дати опис усіх вокально-технічних методів та прийомів співацького навчання через їх величезну кількість, але здійснити їх класифікацію, що об'єднує їх в окремі групи, цілком реально. На основі наукових досліджень Л. Дмитрієва, В. Морозова, Р. Юссона та ін. визначено, що в педагогічній практиці, на думку Г. Мурзай, найбільш поширені п'ять основних груп спеціальних методів:

Методи, які безпосередньо формують у вихованців м'язові установки або рухи, під впливом яких регулюється процес голосоутворення – корекція форми рота та положення гортані, вплив на характер артикуляції голосних та дикцію, дихальні установки (вдих, видих, опірність дихання) та рухи тощо.

1) Методи, які впливають на тембр голосу шляхом зміни забарвлення голосних у необхідному спрямуванні, тобто фонетичні методи.

2) Методи фіксації внутрішніх відчуттів, що змінюються за умови застосування різних типів вокальної техніки.

3) Методи, які використовують внутрішні вокальні накази та емоційні стани, пов'язані з уявленнями про відповідні почуття або настрої. Використання методів цієї групи супроводжується, як правило,

відповідною мімікою, жестикуляцією, зміною положення тіла, найрізноманітнішими рухами тощо.

4) Методи слухового впливу, сутність яких полягає у встановленні та посиленні зворотних зв'язків між органом слуху й гортанню – вплив звукових прикладів-зразків тощо [28, с. 88-89].

Але наскільки б різноманітними не були методи, існують загальні принципи виховання співаків, яких зобов'язаний дотримуватися кожен педагог, який хоче досягнути успіху. Це три основні принципи розвитку співака та його голосу:

- поступовість і послідовність;
- єдність художнього та технічного розвитку;
- індивідуальний підхід [33, с. 9].

Таким чином, згідно з представленими групами спеціальних методів щодо розвитку вокальної техніки та перерахованими вище формами навчальної роботи з розвитку вокальної техніки естрадно-джазових співаків, до загальних базових основ вокально-технічної підготовки майбутніх виконавців всіх вокальних напрямків, не торкаючись проблем жанрової специфіки, можна віднести:

- чистоту інтонування;
- спів у різних штрихах;
- спів «високих» та «низьких» звуків;
- володіння технікою вокального дихання;
- вміння керувати атакою звуку у вокальних фразах;
- роботу над чіткістю вокальної дикції та правильною вимовою слів тощо.

На думку багатьох дослідників, вокально-виконавська підготовка виступає як продукт музично-виконавської діяльності, що включає: культуру мислення і артистизм; володіння вокально-технічними

навичками; культуру вокального інтонування та сценічного втілення [35, с. 83].

Індивідуально-виконавські характеристики вокальної творчості, як унікального виду мистецтва, виявляються завдяки цілісному підходу до фундаментальних основ вокальної підготовки, педагогіки і практичного виконавства, а також можливості аналізу та осмислення закономірностей їх взаємодії. Вокальне виконавство характеризується як різновид художньо-сценічної творчості і складова частина вокальної підготовки в цілісній ретроспективі, з притаманною йому функціонально-структурною двоїстістю. Тому в цьому контексті вокальну творчість слід розглядати як компонент художньо-творчої діяльності і вокально-виконавської підготовки, з властивим їм функціонуванням за загальними для різних видів мистецтв законами.

Вокально-виконавська підготовка є «компонентом вокального мистецтва, підпорядковується його законам, відбиваючи навколишню дійсність специфічними засобами співацького голосу, системою вокально-виразних засобів, у зв'язку з чим воно має свої особливості і здатне виконувати виховну, естетичну та інші функції мистецтва» [42, с. 7].

Різні теоретики вокалу і видатні співаки наголошують, що виключно технічна робота над постановкою голосу не забезпечує досягнення бажаного художньо-творчого результату. Для реалізації ефективного навчально-виховного процесу необхідно використовувати індивідуальний підхід, який відкриває можливості для розвитку та самовдосконалення вокально-виконавської підготовки майбутніх естрадних співаків.

Зокрема, аналіз вокально-педагогічних шкіл вказує на наявність різноманітної, поліфонічної структури, що відображає багаторівневий зміст співацької природи. Поняття, такі як «техніка виконання», «виконавство», «виконавська майстерність», не охоплюють усі технічні, художньо-образні, особистісно-творчі, ціннісно-орієнтаційні,

комунікативні та пізнавально-виховні аспекти, пов'язані з професійною компетентністю майбутніх естрадних співаків. У таких умовах найбільш адекватним поняттям, яке розкриває багатогранну природу професійної підготовки, виступає вокально-виконавська підготовка.

На сьогоднішній день існує значна кількість наукових досліджень і навчальних посібників, присвячених різноманітним вокальним методам. Наприклад, праця Г. Гаценко фокусується на дослідженні окремих стилів у естрадно-джазовому вокальному мистецтві другої половини ХХ століття, акцентуючи увагу на еволюції стилістичних особливостей та впливі культурних тенденцій на формування вокального мистецтва [9].

Н. Фоломєєва в своїх роботах детально аналізує проблеми постановки голосу, пропонуючи методики, спрямовані на збереження вокального апарату та розвиток технічних можливостей співака, що є надзвичайно важливим для забезпечення тривалої і здорової вокальної кар'єри [44]. А. Бойчук у своїй роботі розкриває методику формування вокально-виконавських навичок, підкреслюючи важливість комплексного підходу, який включає не лише технічну, але й емоційно-образну підготовку вокаліста [4].

Аспекти вокальної методики, зокрема навчання співаків-початківців, розглянуті досить детально в роботах різних авторів. С. А. Добронравова досліджує сутність, структуру та педагогічні умови розвитку вокальної методики, акцентуючи увагу на важливості створення сприятливого навчального середовища, яке сприяє розкриттю індивідуальних здібностей кожного учня [11].

В естрадному вокалі використовується розмовна позиція, різні види техніки та типи звуковидобування, гра ритму, різноманітна динаміка, вимова тексту пошепки і т. п., тобто обов'язкова наявність виконавської імпровізації, акторської трактування даного музичного твору. Естрадні

пісні виконуються під акомпанемент електронної музики з використанням звукопідсилюючої апаратури [8].

Важливу роль у методиці викладання належить також і самим викладачам, через педагогічне вміння ненав'язливо допомагати вихованцю в реалізації його творчого потенціалу, у вирішенні особистісних проблем, емоційної та психологічної підтримки в процесі виступу, вирішуються багато виховних завдань. Адже в зазначених умовах відкривається можливість створення у співака «ситуації успіху». У класі естрадного вокалу співаки розкриваються з іншого боку. Не секрет, що є учні, які не завжди успішні в загальноосвітній предметях. Це відбувається в силу їх особливого складу розуму, який може бути не пристосований до точних наук. Їх емоційна сфера не може прийняти суворі рамки навчальних програм або традиційності на уроках. У класі естрадного вокалу, в який вони приходять відповідно до особистих інтересів, з'являється можливість опинитися в числі лідерів. Для них також важлива оцінка своїх однолітків [8].

І. Ісаєва відзначає таку особливість роботи естрадного класу, як емоційна насиченість і вказує на те, що розвиток чуттєвої сторони необхідно вихованцю як засіб формування цілісної картини світу. На її думку, емоційно-ціннісне ставлення до світу може бути сформоване в процесі звернення до кращих зразків естрадного та джазового мистецтва. Переживаючи і розмірковуючи над конкретними музичними образами, вивчаючи історію життя і творчості яскравих, кращих представників популярної музики, розмірковуючи над їх пошуками, злетами, помилками і падіннями, учні починають вірити в свої сили, свою долю, будувати свої життєві ідеали і устремління [23].

Тривалий час у викладанні академічного вокалу першочергова увага приділялася роботі над диханням, артикуляцією та іншими технічними аспектами виконавської майстерності, що обґрунтовано необхідністю

правильної постановки голосу, від якої залежить якість виконання. Голос, позбавлений належної опори, з обмеженим діапазоном і нестійкою інтонацією, не може передати художній зміст твору на високому рівні, що знижує естетичну насолоду слухачів. Тому навчання вокалу потребує систематичної роботи над технічними аспектами, які є фундаментом для подальшого освоєння складних музичних творів.

Сучасна методика навчання естрадного вокалу передбачає комплексний підхід, що охоплює не лише технічну підготовку, але й розвиток музичного чуття, сценічної майстерності та артистизму. Вона спрямована на формування індивідуального стилю виконавця, що дозволяє вільно інтерпретувати музичні твори та розвивати унікальне звучання у межах різних жанрів естрадної музики [23].

Однак уже в процесі постановки голосу, навіть в розспівуванні, значну увагу необхідно приділяти характеру музики. Саме це дозволить розвивати музичне мислення майбутнього виконавця, встановлювати взаємозв'язки між особливістю взяття того чи іншого звуку. Цей аспект підкреслює Л. Дмитрієв в роботі «Основи вокальної методики» і вказує, що поряд з навичками правильного голосоутворення, потрібно виробляти здатність змальовувати звуком характер персонажу [9].

Розвиток слухових навичок вокаліста повинен здійснюватися у різних напрямках. Особливу увагу слід приділяти контролю за точною інтонацією, співу в ансамблі, а також ознайомленню з новими музичними творами шляхом читання з листа. Професійний музичний слух вокаліста формується під час сприйняття музики у виконанні інших артистів, як на концертах або оперних виставах, так і в записах. Аналізуючи різні інтерпретації одного і того ж твору під керівництвом педагога, вокаліст набуває навичок звертати увагу на тонкощі та деталі виконання, поєднуючи знання про стилістичні особливості твору з музичним слухом.

Для комплексної підготовки вокаліста має значення підбір навчальної програми. Вітчизняна школа вокалу відзначається широкою стильовою різноманітністю, тому протягом навчання вокаліст повинен опанувати програму у різних музичних стилях. При цьому важливо не лише технічно освоїти матеріал, а й глибоко осмислити стилістику виконуваних творів [23].

Застосування теоретичних та практичних поглядів класичного Бельканто до процесу виховання природних жіночих і чоловічих голосів, полегшило визначити їх співочі здібності, які суттєво відрізняються від тих, що мають співаки. Змінився характер використання регістрової природи співочого голосу в академічному вокалі. З цієї причини, виявилось, що акустичні властивості голосового апарату були абсолютно різними, і це призвело до кардинальної трансформації вокальної діяльності [44].

Характер звучання голосу співака, його регістрова природа та акустична здатність голосового апарату звичайних співаків визначили художню сферу вокально-виконавського стилю епохи романтизму. Зміни в галузі сольного співу були сприйняті лише з появою нових оперних жанрів і закріплені в романтичній музичній драмі. Реформа опери проводилася в усіх музичних театрах і вимагала вдосконалення теорії вокальної педагогіки. Взявши за основу методику навчання академічному співу та значно її розширивши вже напрацьованими сучасними американськими чи європейськими техніками, такими як «Complete Vocal Technique» Кетрін Садолін чи «Estill Voice Model» Джо Естіль – можна отримати якісного та універсального вокаліста [23].

В академічній школі співу у чоловічих голосах грудний регістр досягає тонів d, e, f і поступово переходить через середнє положення майже до головного регістру, при цьому частка головного резонансу повинна бути збережена навіть у глибоких положеннях. Жіночі голоси

мають перший перехід від грудного регістра приблизно на d1, e1, f1, а перехід до головного регістра відбувається на одну октаву вище. Такі переходи часто призводять до проблем із звучанням у районі тону e2, що особливо помітно у сопрано [23].

В естрадному вокалі жіночі голоси стикаються з найбільшою проблемою під час переходу на ноти a1, b1, c2, де грудний регістр іноді "перетягується". У випадку неправильної техніки це може призводити до помітного розриву голосу, після якого звук втрачає свою потужність і звучить лише наполовину сили [23].

Розглядаючи зарубіжні підходи до методики викладання естрадного співу, варто відзначити значний внесок західних дослідників і педагогів, які активно працювали над розробкою оптимальних методик навчання.

Важливим аспектом цих методик є поєднання технічних і художньо-творчих елементів, що дозволяють вокалістам досягти високого рівня майстерності та самовираження на сцені. Зокрема, дослідження Р. Ваддела, І. Барлет, М. Найсмаса, Е. Бенсона, Р. Тріша та Дж. Чепмена висвітлюють різноманітні підходи до роботи з голосом, які враховують як фізіологічні особливості голосового апарату, так і психологічні аспекти виконавської діяльності [21].

Зарубіжні педагоги значну увагу приділяють розвитку індивідуального стилю виконавця, що є важливим фактором у підготовці естрадних вокалістів. Методики, розроблені цими фахівцями, спрямовані на формування гнучкості голосу, розширення його діапазону, покращення дикції та інтонації, а також на розвиток музичної уяви та артистизму. Крім того, вони пропонують різні техніки для роботи над голосовою витривалістю, що є особливо актуальним для естрадних співаків, які часто виступають у різноманітних умовах.

Американська академія вчителів співу (AATS) визнала, що загальноприйнятий принцип «один підхід підходить всім» більше не є

життєздатною та ефективною моделлю. Класичний підхід до навчання співу, який раніше вважався універсальним, сьогодні втрачає свою актуальність у контексті сучасних стилів поп-музики. Така еволюція методів до викладання вокалу пояснюється тим, що різні музичні жанри вимагають від виконавців специфічних технічних прийомів, які не завжди можуть бути досягнуті за допомогою класичних методів [21].

Аналіз наукової літератури демонструє зростаючий консенсус серед вокальних педагогів щодо необхідності бути добре обізнаними з конкретними елементами та техніками кожного естрадного стилю. Це означає, що педагоги повинні не лише володіти класичними методами, а й розуміти особливості сучасних вокальних жанрів, таких як поп, рок, джаз та інші, адаптуючи свої підходи до потреб студентів, що забезпечить більш ефективно навчання та дозволить вокалістам краще відповідати вимогам сучасної музичної індустрії та досягати високого рівня виконавської майстерності у своєму жанрі.

Елізабет Енн Бенсон опублікувала книгу «Навчання сучасних поп-співаків» [30], в якій вона ділиться результатами свого дослідження на основі інтерв'ю з 26 педагогами вокалу, які працюють зі співаками популярної музики та джазу. Вона пройшла навчання за методикою Somatic Voicework, методом Ловетрі, методом Лізи Попейл Voiceworks і Estill Voice Training, а також іншими вокальними методиками. Як зазначає Елізабет Енн [49], в кожного опитаного педагога був власний шлях до популярної музики, але Енн Бенсон виділила кілька цікавих спільних рис. Незважаючи на те, що 84 % із них формально мали класичну освіту, проте вони не бажали приймати ідею про те, що тільки класичний вокал є головним, а всі інші – другорядними. Багато з них самі були професійними артистами, і тому не з чуток знали, що виконавці можуть прекрасно виконувати рок, джазові композиції без гарантованої травми голосу. Вони зацікавились проблемами функціонування голосу естрадних виконавців і

почали займатись самоосвітою по анатомії і фізіології, поки не зрозуміли особливості естрадного вокалу. 60 % з опитаних педагогів згадали своїх наставників, які заохочували їх продовжувати освіту та сприяли формуванню їх як педагогів з естрадного вокалу. Майже 48 % із них самостійно проводили академічні дослідження у сфері естрадного вокалу. Деякі уже пропонують навчання вчителів або офіційну сертифікацію за власною методикою [49].

Педагоги з естрадного вокалу досі не дійшли єдиної думки щодо доцільності використання образів у навчанні, хоча більшість погоджується, що їх застосування має ґрунтуватися на наукових засадах. Крім того, переважна частина тренерів та викладачів естрадного вокалу, маючи класичну вокальну освіту, демонструє різні популярні методи та підходи до навчання співу. Одним з найбільш поширених методів є метод Естіл. EVT (Estill Voice Training) – авторська методика постановки голосу, розроблена оперною співачкою та педагогом Джо Естіл (Joe Estill). Принципи цього методу базуються на досконалому знанні будови голосового апарату та чіткому усвідомленні його роботи, управлінні диханням, яке має бути вільним, а також на глибокому аналізі м'язових відчуттів до моменту фонації та під час неї. Філософія методики передбачає суб'єкт-суб'єктні взаємини між учителем та учнем, де педагог не домінує, а демонструє багату палітру технічних можливостей голосу, дозволяючи учневі самостійно обирати, які саме техніки застосовувати на практиці [21].

Вокальний педагог Тріш Руні у своєму дослідженні ретельно проаналізувала особливості сучасних технік та методик навчання естрадного співу. Тріш Руні зазначила, що провідні викладачі вокалу одностайно підкреслюють надзвичайну важливість адаптації навчання до індивідуальних потреб учня, оскільки методика, яка підходить одному студенту, може виявитися неефективною для іншого. Проте існує

різноманітність думок щодо того, які саме методики є найбільш дієвими для навчання техніки дихання у випадку сучасної комерційної музики (ССМ) [21].

Бретт Меннінг – відомий американський вокальний тренер створив вокальну техніку, відому як метод Меннінга. Його методика складається із цілої низки ефективних вправ, які на практиці дали дуже хороші результати. У літературі його техніку часто представляють як «золотий стандарт», коли йдеться про розширення діапазону. Свою методику Бретт Меннінг представив як набір окремих курсів, кожен з яких має на меті досягнення конкретної навички чи вміння. Його програма підготовки співаків *Singing Success 360* являє собою набір вправ, призначених для координації кожного м'яза, потрібного для професійного вокалу. Бретт Меннінг акцентує увагу у своїй методиці на внутрішніх м'язах гортані і наголошує, що його методика вчить учнів співати з тим самим зусиллям, яке необхідне для звичайної розмови [21].

Курс Меннінга починається з освоєння найнижчого грудного регістру, із поступовим переходом до головного регістру при одночасній їх інтеграції у змішаних тембральних пропорціях. Саме частина його курсу *Mastering Mix* присвячена аналізу особливостей змішування головного та грудного регістрів. У наступному розділі *Mastering Harmony* автор методики пропонує вправи на розвиток слуху. Особливе значення Бретт Меннінг відводить вібрато, стверджуючи, що з поганим вібрато неможлива успішна кар'єра в поп-музиці. У зв'язку із цим він підкреслює важливість навчання контролю за швидкістю і глибиною голосових коливань для кожного музичного стилю, на що і спрямований його курс *Mastering Vibrato* [21].

А. Попова зазначає: «Методика Бретта Меннінга має багато спільного з вітчизняними методичними підходами, як-от: необхідність розвитку гармонічного слуху, поєднання різних регістрів задля досягнення

звукоутворення в певних стильових напрямках. Проте на шляху формування певних навичок у методиці американського педагога використані більш інноваційні принципи, насамперед звернення до власного репертуару як основи для формування гармонічного слуху, коли вокаліст має проспівувати бек-вокал та вертикаль» [30, с. 26].

Для багатьох сучасних вокальних технік характерними є складність їх технічного опису, а отже, і подекуди труднощі у практичній реалізації. «Варто зазначити, що однією з проблем сучасних методичних розробок є складність мови, якою викладаються досить важливі для співака настанови. Хоча в сутнісному плані вони можуть бути правильними, проте форма їхнього викладення може викликати чимало побоювань із боку потенційних учнів» [29, с. 62].

Сет Ріггс є одним із найвідоміших і впливових вокальних педагогів, який здобув світове визнання завдяки своїм значним успіхам у роботі як з поп-зірками, так і з оперними співаками. У своїй книзі «Як стати зіркою», Ріггс виклав своє бачення особливостей роботи з голосом для різних вокальних стилів, зокрема представив прийом спів у «мовній позиції». Метод полягає в тому, що гортань під час співу має залишатися в такому ж положенні, як і під час розмови, що дозволяє співакові користуватися голосом у зручних умовах, подібних до тих, що виникають під час звичайного мовлення. Незалежно від діапазону голосу, гортань виконавця має залишатися розслабленою, що забезпечує необхідний баланс між верхніми, середніми і нижніми регістрами. Досягнення такого балансу можливе завдяки виконанню спеціально розробленого набору вправ [21].

Популярність методики Сета Ріггса підтверджується тим, що його учні 135 разів отримували нагороду Grammy. Серед відомих поп-виконавців, які активно використовували його методику, можна згадати Мадонну, Майкла Джексона, Хуліо Іглесіаса та багатьох інших. У своїй вокальній методиці Ріггс намагався уніфікувати підходи до співу

незалежно від музичного жанру. Він наголошував, що ключовим фактором для будь-якого виконавця має бути не лише технічний аналіз видобування звуку, управління діафрагмою та іншими аспектами голосової техніки, а передусім реалізація потрібного образу, яка досягається не лише вокальними даними, але й акторською майстерністю [21].

Таким чином, можна зробити висновок, що естрадний вокал, з одного боку, може здаватися менш складним у порівнянні з академічним та народним вокалом і видаватися більш доступним для слухачів. Однак ця зовнішня простота та легкість потребує серйозної професійної підготовки. Виконавець естрадного жанру повинен не лише володіти своїм голосом на високому технічному рівні, але й бути яскравою індивідуальністю, яка здатна виразно проявити себе через акторську майстерність, пластичну виразність і базові хореографічні навички.

Таким чином, аналіз методик викладання естрадного вокалу в Україні та за кордоном дозволяє зробити висновок, що сучасні педагогічні підходи в цій галузі мають бути багатоаспектними та інтегрованими, поєднуючи технічну підготовку з розвитком творчого потенціалу, сценічної виразності та індивідуального стилю виконавця. Вокальні методики, такі як Estill Voice Training, техніки Бретта Меннінга, підходи Сета Рігса, а також використання різноманітних технік, зокрема скрімінгу, субтону, фальцету та глісандо, сприяють формуванню багатогранної вокальної майстерності, яка відповідає сучасним вимогам музичної індустрії.

Окрім того, важливим аспектом є адаптація зарубіжних методик до українських реалій, що є необхідним кроком для подальшого розвитку національної вокальної педагогіки, що дозволяє забезпечити високий рівень підготовки майбутніх естрадних виконавців, здатних успішно виступати як на вітчизняній, так і на міжнародній сцені.

2.2. Впровадження інтерактивних методів навчання естрадного вокального виконавства

Вокальна освіта, зокрема естрадний вокал, потребує нових підходів до формування професійних навичок у студентів. Традиційні методи навчання поступово доповнюються і замінюються інтерактивними методами, що дозволяє більш ефективно впливати на розвиток творчих здібностей, сценічної виразності та технічних навичок майбутніх виконавців.

Інтерактивні методи навчання – це сукупність педагогічних технологій, що базуються на активній взаємодії між викладачем та студентами, а також між самими студентами під час навчального процесу. Основною метою інтерактивних методів є стимулювання самостійного мислення, творчого підходу до вирішення завдань та розвитку комунікативних навичок [7].

У контексті викладання естрадного вокалу інтерактивні методи спрямовані на розвиток індивідуального виконавського стилю, вдосконалення техніки звуковидобування, інтерпретації музичних творів та підвищення рівня сценічної майстерності.

Вважаємо, що застосування інтерактивних методів у навчанні естрадного вокалу дозволяє студентам не лише отримувати знання, але й активно залучатися до навчального процесу, критично осмислювати отриману інформацію, співпрацювати з іншими учасниками навчання та розвивати свої професійні навички в умовах, максимально наближених до реальної концертної діяльності.

Метою розробленої інтерактивної лекції є всебічне поглиблення знань студентів щодо теоретико-методологічних засад естрадного вокального виконавства, а також інтеграція сучасних інтерактивних методів навчання в процес підготовки професійних вокалістів.

Інтерактивна лекція спрямована на те, щоб розширити розуміння студентами основних концепцій та підходів у сфері естрадного вокалу, зокрема щодо технічних і художніх аспектів виконавської майстерності.

Основна мета інтерактивної лекції полягає в тому, щоб забезпечити студентів ґрунтовними теоретичними знаннями про естрадний вокал і методологічними основами його викладання. Окрім теоретичної частини, інтерактивна лекція також передбачає практичні завдання, які сприятимуть розвитку та вдосконаленню навичок студентів у використанні інтерактивних методів навчання на практиці. Зокрема, це стосується використання активних методів залучення студентів до навчального процесу, розвитку творчого мислення та формування індивідуального виконавського стилю.

На початку лекції 20 хвилин буде відведено на розгляд теоретичних основ естрадного вокального виконавства (дод.А).

Під час інтерактивної лекції буде розглянуто основні теоретико-методологічні засади естрадного вокального виконавства, що становлять складову підготовки студентів, які спеціалізуються у сфері вокального мистецтва. Лекція розпочнеться з детального огляду фундаментальних принципів естрадного вокалу, що є однією з найбільш впливових і популярних форм вокальної діяльності в сучасній культурі. Особливу увагу буде приділено відмінностям між естрадним та академічним вокалом, зокрема, у підходах до технічної, художньо-творчої та психологічної підготовки.

В ході теоретичної частини буде наголошено, що естрадний вокал відрізняється більш природним і невимушеним звучанням, яке підкреслює унікальність особистої інтерпретації музичного твору. Основним завданням естрадного виконавства є встановлення емоційного зв'язку зі слухачами, що визначає специфічні вимоги до виконавської техніки, сценічної виразності та підбору репертуару. Студентам буде представлено

основні методологічні принципи, які є критично важливими для ефективного навчання естрадному вокалу.

Технічна підготовка розглядається, як фундаментальна складова навчання, що охоплює розвиток таких навичок, як правильне дихання, ефективне управління резонаторами, артикуляція, дикція, контроль тембру та динаміки голосу.

Крім того, художньо-творча підготовка є елементом методології, що сприяє розвитку музичного мислення та здатності до інтерпретації музичних творів. Буде наголошено на важливості формування у студентів індивідуального виконавського стилю, що дозволяє кожному вокалісту знайти свій унікальний голос і розкрити його потенціал. Розвиток цієї складової передбачає не лише технічну підготовку, але й творчий підхід до виконання, що відрізняє естрадний вокал від інших форм вокального мистецтва.

Також, під час інтерактивної лекції буде підкреслено значення психологічної підготовки, яка є невід'ємною частиною процесу навчання. Сценічне хвилювання може суттєво вплинути на якість виконання, тому робота над його подоланням є важливою складовою підготовки вокаліста. Розвиток впевненості у собі, позитивного ставлення до власного виконавського «я», а також здатності до швидкого відновлення після невдачі будуть розглянуті як ключові аспекти, які допомагають студентам ефективно справлятися зі стресом під час виступів і зосереджуватися на передачі емоцій через музику.

Після завершення теоретичної частини інтерактивної лекції, увага буде зосереджена на застосуванні інтерактивних методів навчання, спрямованих на закріплення отриманих знань та розвиток професійних навичок студентів.

Наступною частиною інтерактивної лекції є практична робота, спрямована на закріплення теоретичних знань та розвиток професійних

навичок студентів у сфері естрадного вокального виконавства. Практичне застосування методів навчання дозволяє студентам не лише пасивно сприймати інформацію, а й активно включатися у навчальний процес, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та формуванню навичок критичного мислення, творчого підходу та командної роботи.

Першим етапом практичної частини є рольова гра, яка має на меті розвинути у студентів навички командної роботи та продемонструвати їхні знання теоретичних аспектів естрадного вокалу в реальних умовах. Студенти поділяються на групи, кожна з яких отримує завдання створити власний вокальний проект. Проект включає вибір музичного твору, розподіл ролей у групі, запис вокальної партії, що включає не лише вокальне виконання, але й роботу над інтонацією, динамікою, артикуляцією та емоційним наповненням, а також підготовку короткої презентації проекту, яка включає аналіз виконаної роботи, обґрунтування вибору музичного матеріалу та методів виконання.

Мета цього завдання полягає у розвитку навичок командної роботи, застосуванні теоретичних знань на практиці та стимулюванні творчого підходу до виконання музичних творів.

Друге завдання передбачає застосування методу проблемного навчання, який спрямований на розвиток аналітичних та критичних навичок студентів. Кожна група отримує конкретну вокальну проблему, наприклад, труднощі з диханням, проблеми з інтонацією або невиразність дикції, та повинна запропонувати кілька методів її вирішення, спираючись на теоретичні знання.

Під час інтерактивної лекції студентам буде запропоновано розглянути три основні вокальні проблеми, з якими часто стикаються виконавці естрадного жанру, і запропонувати методи їх вирішення на основі теоретичних знань.

Перша проблема стосується труднощів з підтриманням дихання під час виконання довгих музичних фраз. Вокалісти можуть втрачати контроль над голосом через нестабільне дихання, що призводить до нерівного звуковидобування і погіршення загальної якості виконання. Завданням студентів буде розробка комплексу дихальних вправ і технік, які допоможуть покращити контроль над диханням і забезпечити стабільне виконання музичних фраз.

Друга проблема пов'язана з чіткістю інтонації в середньому регістрі. Нестабільність голосу в цьому діапазоні може призводити до неточності інтонації, що негативно впливає на чистоту виконання і сприйняття музичного твору. Студенти повинні будуть запропонувати методи для покращення інтонаційної стабільності, що може включати розвиток вокальної техніки та виконання спеціальних вправ для зміцнення середнього регістру голосу.

Третя проблема стосується недостатньої емоційної виразності під час виконання. Емоційна виразність є критично важливою для естрадного вокалу, оскільки вона дозволяє виконавцю встановити глибокий зв'язок зі слухачами. Проте деякі студенти можуть відчувати труднощі з передачею емоцій через голос. Завданням студентів буде розробка методів, спрямованих на підвищення емоційної виразності, що може включати тренінги з акторської майстерності, роботу з текстом пісні та вправи на розвиток сценічної впевненості.

Після цього групи обмінюються завданнями та аналізують запропоновані іншими групами рішення. Завдання спрямоване на формування здатності аналізувати складні ситуації, приймати обґрунтовані рішення та застосовувати методологічні знання на практиці, що є важливою складовою підготовки професійного вокаліста.

Третє завдання інтерактивної лекції зосереджується на тренінгу, спрямованому на розвиток емоційної виразності та вдосконалення

сценічної майстерності студентів. Завдання передбачає виконання студентами уривків з музичних творів, де особлива увага приділяється не лише технічній стороні виконання, але й емоційній насиченості, міміці, жестам і сценічному руху.

Мета завдання полягає в тому, щоб студенти змогли краще розкрити свої емоційні можливості на сцені, вдосконалили свої акторські навички, що дозволить їм більш органічно втілювати різноманітні музичні образи.

Після виконання викладач надає детальний зворотний зв'язок, акцентуючи увагу на сильних сторонах виконання, а також вказуючи на ті аспекти, які потребують подальшого вдосконалення.

Такі індивідуальні поради дозволяють студентам краще зрозуміти власні досягнення та виявити ті сфери, де необхідно більше практикуватися.

Окрім того, тренінг допомагає студентам краще контролювати свій емоційний стан під час виступу, що є важливою складовою успішної підготовки до професійної діяльності на сцені. Формування впевненості у своїх силах та здатності до передачі емоційних переживань через музику дозволить майбутнім виконавцям ефективніше спілкуватися з аудиторією, створюючи більш глибокий та тривалий емоційний вплив на слухачів.

Завершальним етапом інтерактивної лекції є аналіз та рефлексія, під час якої студенти обговорюють результати практичної роботи, обмінюються враженнями та оцінюють ефективність застосованих методів.

Важливим елементом цього етапу є заповнення анкети, яка дозволяє студентам висловити свою думку щодо якості викладання естрадного вокалу, рівня задоволеності навчальним процесом та внесення пропозицій для його вдосконалення. Аналіз отриманих відповідей допоможе викладачам виявити слабкі місця у викладанні та створити умови для постійного вдосконалення освітнього процесу, що забезпечить більш

ефективну підготовку студентів до професійної діяльності в галузі естрадного вокалу.

Підсумовуючи розроблену інтерактивну лекцію, варто підкреслити, що теоретико-методологічні засади естрадного вокального виконавства є важливим елементом у підготовці магістрів, що спеціалізуються на вокальній майстерності. Викладання естрадного вокалу вимагає не лише глибокого розуміння теоретичних основ, але й здатності застосовувати інтерактивні методи навчання, які спрямовані на розвиток всебічних вокальних, сценічних та творчих здібностей студентів.

У процесі підготовки майбутніх естрадних виконавців важливо враховувати сучасні тенденції розвитку музичної індустрії, яка постійно еволюціонує, вимагаючи від артистів не лише високої вокальної техніки, але й здатності адаптуватися до різних музичних стилів та жанрів. Інтеграція сучасних педагогічних методик, таких як рольові ігри, проблемне навчання та тренінги з емоційної виразності, є необхідною умовою для формування у студентів здатності до самостійного творчого розвитку, критичного мислення та впевненого виступу на сцені.

Тому під час лекцій студентам було запропоновано пройти анкетування, яке було розроблене з метою зібрати важливі дані щодо їхнього поточного рівня підготовки, досвіду навчання та задоволеності процесом викладання естрадного вокалу. Анкета слугувала інструментом для отримання зворотного зв'язку, який є критично важливим у навчальному процесі.

2.3. Проведення анкетування студентів щодо засвоєння інтерактивних методів навчання. Основні результати дослідження

У межах нашого дослідження було проведено анкетування студентів з метою вивчення їхнього сприйняття та засвоєння інтерактивних методів

навчання в контексті естрадного вокального виконавства. Анкетування мало на меті виявити основні проблеми та потреби студентів, оцінити ефективність застосованих методів навчання та визначити рівень задоволеності навчальним процесом [1].

Перші питання анкети стосуються курсу навчання та рівня підготовки студентів в естрадному вокалі. Розробка цього блоку базується на необхідності розуміння того, як академічний досвід впливає на засвоєння вокальних навичок і які підходи є найбільш дієвими для різних рівнів підготовки. Важливість цього питання полягає в можливості адаптації навчального процесу до конкретного рівня знань і навичок кожного студента, що є критичним для успішного засвоєння матеріалу.

Питання щодо тривалості професійної діяльності у вокалі спрямоване на визначення досвіду студентів, що дозволяє оцінити, наскільки їхній поточний рівень знань відповідає кількості років, присвячених професійному навчанню. Відповідь на це питання дає можливість викладачам зрозуміти, як ефективно студенти використовують свої знання на практиці та які методи можуть бути корисними для подальшого розвитку.

Запитання про участь в індивідуальних і ансамблевих заняттях та визначення їхньої популярності серед студентів дозволяють оцінити, які форми навчання є найбільш ефективними для розвитку виконавських навичок. Така інформація є важливою для коригування навчального плану з метою досягнення балансу між індивідуальною підготовкою та роботою в групі, що є невід'ємною частиною професійної підготовки естрадних виконавців.

Дослідження інтересів студентів до різних видів діяльності у процесі викладання естрадного вокалу допомагає визначити, на чому варто зосередити увагу у навчальному процесі. Також питання спрямоване на виявлення пріоритетів студентів щодо навчальних активностей, що

дозволяє оптимізувати розклад та структуру занять, роблячи їх більш привабливими і корисними для студентів.

Питання щодо задоволеності якістю викладання естрадного вокалу надає можливість оцінити загальний рівень задоволеності студентів навчальним процесом. Важливість цього питання полягає в тому, що воно дозволяє виявити можливі недоліки у викладанні та допомагає викладачам краще зрозуміти, що саме потрібно покращити.

Використання розспівок на заняттях та процес підбору творів для розучування є важливими компонентами методики викладання. Відповіді на ці питання дають змогу зрозуміти, наскільки ефективно студенти використовують основні інструменти вокальної підготовки, а також виявити можливі прогалини у процесі підготовки до виступів.

Питання щодо наявності концертмейстера та вибору супроводу для виконання творів спрямовані на вивчення організаційних аспектів навчання. Вони допомагають зрозуміти, наскільки студенти задоволені умовами проведення занять і як ці умови впливають на їхній прогрес у навчанні.

Останні питання анкети стосуються участі студентів у концертній діяльності, наявності сценічного хвилювання та методів боротьби з ним. Вони допомагають визначити, наскільки студенти готові до публічних виступів, а також які методи психологічної підготовки можуть бути включені в навчальний процес для подолання сценічного страху.

Завершальні питання анкети, що стосуються пропозицій та коментарів студентів, дозволяють отримати конкретні рекомендації щодо покращення процесу викладання естрадного вокалу. Відповіді на них дають змогу викладачам отримати цінні поради та краще зрозуміти очікування студентів від навчального процесу.

В анкетуванні взяли участь 50 студентів, які проходять навчання за спеціальністю естрадного вокалу.

Завдяки участі такої кількості студентів вдалося зібрати значний обсяг інформації, який дозволяє зробити обґрунтовані висновки про ефективність проведених занять, виявити сильні сторони та аспекти, що потребують покращення.

Отже, розглянемо основні результати дослідження (рис.2.1).

Ваш курс навчання

50 відповідей

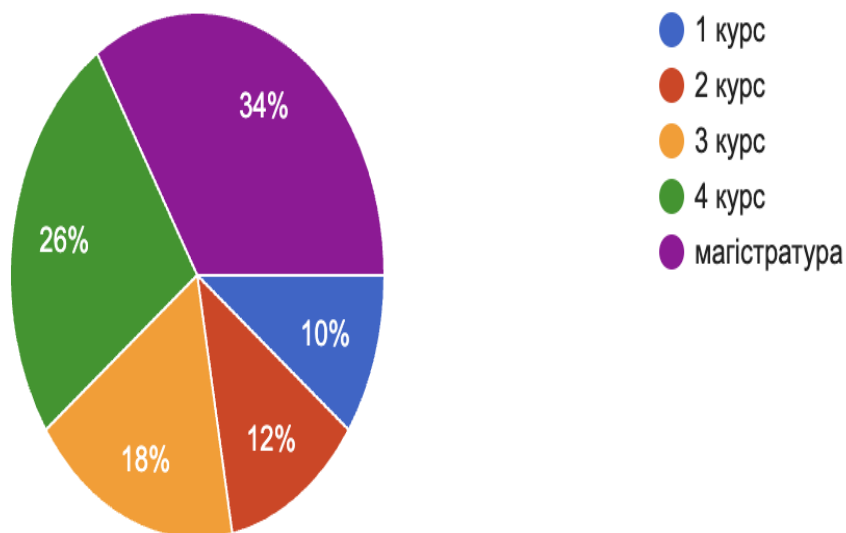

Рис.2.1. Розподіл відповідей на питання №1

Аналізуючи відповіді на перше питання анкети, слід зазначити, що серед 50 опитаних студентів найбільшу частку складають магістранти (34%), що свідчить про їхню активну участь у навчальному процесі та зацікавленість у професійному розвитку.

Студенти четвертого курсу складають 26% респондентів, третій курс представлений 18% студентів, другий - 12%, а найменшу групу складають студенти першого курсу - 10%.

Розподіл відповідей на друге питання відображено на рис.2.2.

Ваш рівень підготовки в естрадному вокалі

50 відповідей

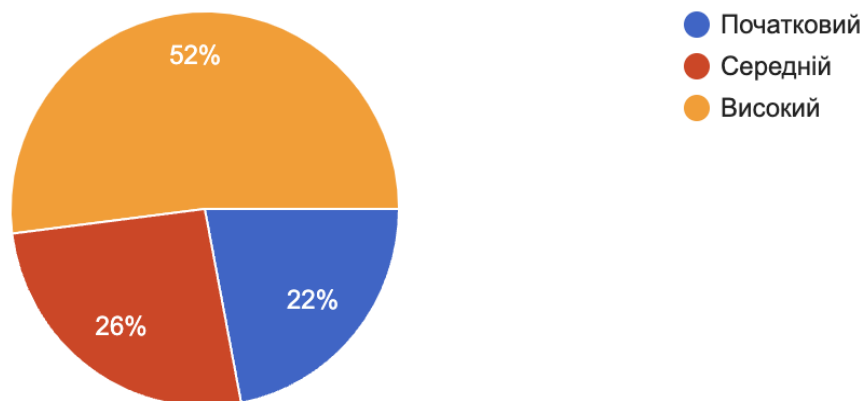

Рис.2.2. Розподіл відповідей на друге питання

Аналізуючи результати другого питання анкети, слід зазначити, що серед 50 респондентів більшість (26 студентів, що становить 52%) вважають свій рівень підготовки в естрадному вокалі високим. Середній рівень підготовки зазначили 13 студентів, що складає 26% від загальної кількості опитаних. Початковий рівень підготовки визначили 11 студентів, або 22%.

Такий розподіл вказує на те, що значна частина студентів впевнена у своїх знаннях і навичках, що свідчить про ефективність навчального процесу. Водночас наявність студентів із початковим рівнем підготовки підкреслює необхідність подальшого вдосконалення методик викладання, орієнтованих на розвиток базових навичок у вокалістів.

Аналізуючи відповіді на третє питання анкети (рис.2.3), можна зробити висновок, що більшість студентів мають значний досвід у професійних заняттях вокалом. Більше половини респондентів (26 студентів, що становить 52%) займаються вокалом понад 6 років та

свідчить про високий рівень свідомого вибору студентів, які серйозно ставляться до свого вокального розвитку.

Крім того, 10 студентів (20%) мають досвід 4-6 років, що також вказує на тривалий період професійної підготовки. Менше 1 року вокалом займаються 9 студентів (18%), а 1-3 роки — лише 5 студентів (10%).

Скільки часу Ви професійно займаєтесь вокалом

50 відповідей

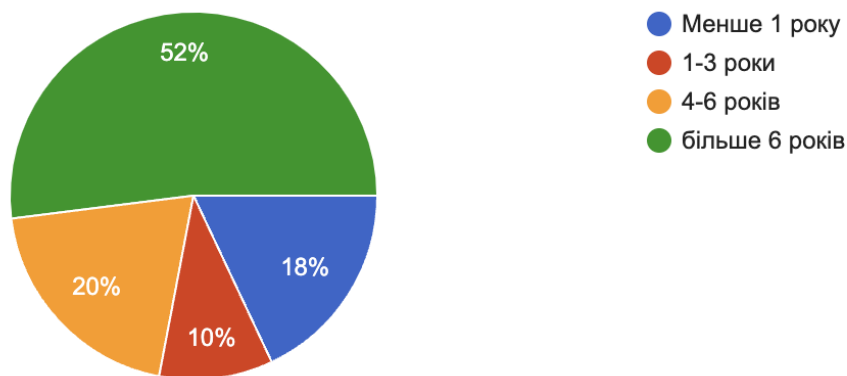

Рис.2.3. Розподіл відповідей на третє питання

Розподіл відповідей на четверте питання відображено на рис.2.4.

Чи Ви берете участь у

50 відповідей

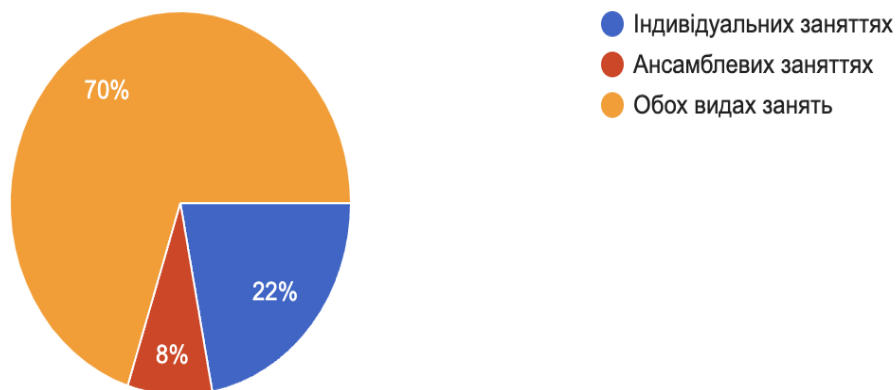

Рис.2.4. Розподіл відповідей на четверте питання

Аналізуючи відповіді на четверте питання анкети, стає очевидним, що переважна більшість студентів активно залучена як до індивідуальних, так і до ансамблевих занять. З 50 респондентів 35 студентів (70%) зазначили, що вони беруть участь у обох видах занять.

Студенти усвідомлюють важливість різних форм вокальної підготовки, яка включає як індивідуальну роботу над технікою і майстерністю, так і ансамблеву практику, яка розвиває навички співпраці та гармонійної взаємодії в групі. Тільки 11 студентів (22%) зазначили, що беруть участь виключно в індивідуальних заняттях, а лише 4 студенти (8%) займаються виключно ансамблевими заняттями.

Розподіл відповідей на п'яте питання відображено на рис.2.5.

Які види діяльності у процесі викладання естрадного вокалу вас цікавлять найбільше

50 відповідей

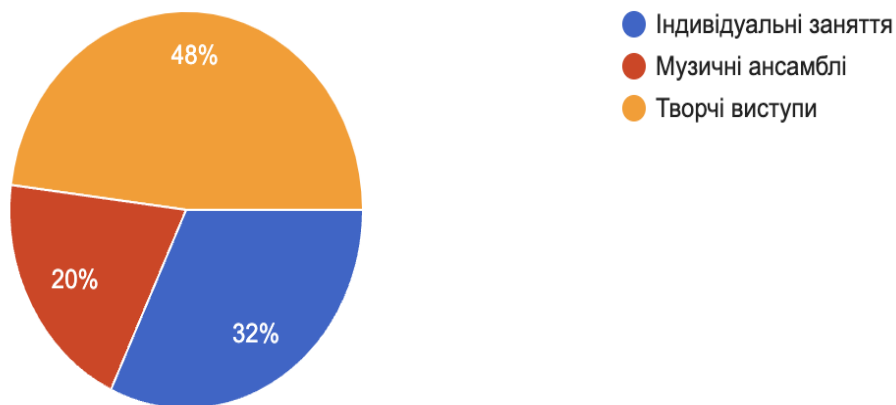

Рис.2.5. Розподіл відповідей на п'яте питання

Аналізуючи відповіді на п'яте питання анкети, можна зробити висновок, що творчі виступи є найбільш привабливим видом діяльності для студентів, які вивчають естрадний вокал. З 50 респондентів 24 студенти (48%) зазначили, що їх найбільше цікавлять саме творчі виступи. Результат свідчить про те, що більшість студентів прагнуть реалізувати свої вокальні навички в реальних умовах, на сцені, що є ключовим елементом їхньої професійної підготовки. На другому місці за популярністю знаходяться індивідуальні заняття, які обрали 16 студентів (32%), що підкреслює важливість індивідуального підходу у вокальній підготовці, де кожен студент має можливість працювати над своїми унікальними технічними та творчими аспектами. Музичні ансамблі викликають інтерес у 10 студентів (20%), що свідчить про значення колективної роботи і вміння взаємодіяти з іншими музикантами для досягнення гармонійного виконання.

Результати підтверджують, що студенти надають перевагу різним аспектам виконавської діяльності, проте найбільший акцент робиться на можливість публічного виступу та демонстрації своїх навичок.

Розподіл відповідей на шосте питання відображено на рис.2.6.

Наскільки Ви задоволені якістю викладання естрадного вокалу у Вашому університеті?

50 відповідей

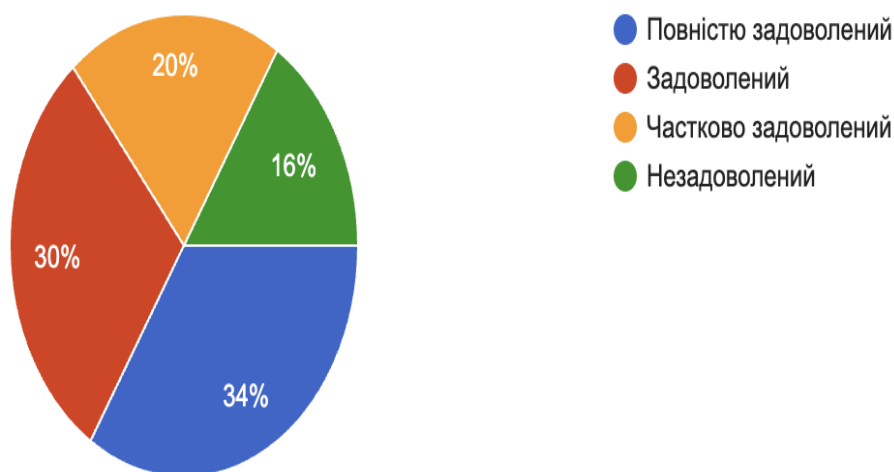

Рис.2.6. Розподіл відповідей на шосте питання

Аналізуючи відповіді на питання щодо задоволеності якістю викладання естрадного вокалу в університеті, можна відзначити наступні тенденції. З 50 респондентів більшість студентів висловили своє задоволення навчальним процесом. Повністю задоволеними якістю викладання є 17 студентів (34%), а задоволеними – 15 студентів (30%). Водночас, 10 студентів (20%) зазначили, що вони лише частково задоволені якістю викладання, що може вказувати на існування певних аспектів у навчальному процесі, які потребують вдосконалення. 8 студентів (16%) висловили незадоволення, що свідчить про наявність

певних проблем або невідповідностей у викладанні, які потребують негайного вирішення.

Таким чином, загальний рівень задоволеності можна оцінити як позитивний, однак, слід звернути увагу на ті аспекти навчального процесу, які викликають часткове або повне незадоволення студентів, щоб підвищити якість викладання та забезпечити максимальне задоволення від навчання у сфері естрадного вокалу.

Чи використовуються розспівки на заняттях?

50 відповідей

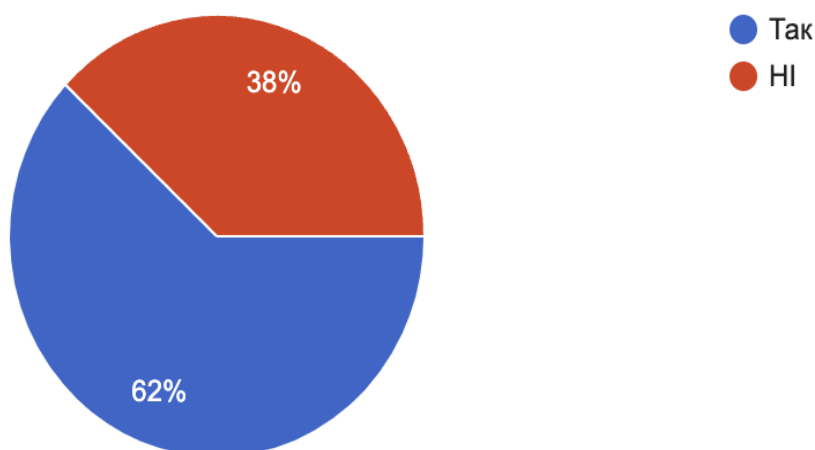

Рис.2.7. Співвідношення відповідей на сьоме питання

Аналізуючи відповіді на питання щодо використання розспівок на заняттях, можна зробити наступні висновки. З 50 опитаних студентів, більшість, а саме 31 студент (62%), зазначили, що розспівки дійсно використовуються під час їхніх занять, що свідчить про те, що для значної частини студентів розспівки є важливою частиною їхньої вокальної підготовки, допомагаючи розвивати технічні навички та підготовку голосу до основного виконання.

Однак, 19 студентів (38%) вказали, що розспівки на їхніх заняттях не використовуються. Враховуючи важливість розспівок у розвитку голосу, цю ситуацію варто розглянути більш детально для забезпечення послідовності у навчальному процесі та максимального розвитку вокальних здібностей студентів.

Розподіл відповідей на восьме питання відображено на рис.2.8.

Підбором творів для розучування під час занять та здачі на модулях займається?

50 відповідей

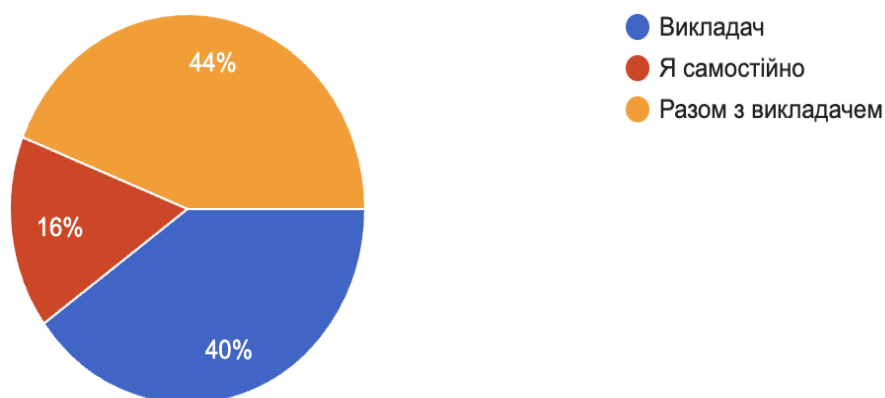

Рис.2.8. Розподіл відповідей на восьме питання

Аналізуючи відповіді на питання щодо того, хто займається підбором творів для розучування під час занять та здачі на модулях, можна зробити висновок про переважний вплив викладача на цей процес. З 50 опитаних студентів, 22 (44%) зазначили, що підбір творів здійснюється разом з викладачем та вказує на співпрацю студентів та викладачів у виборі репертуару, що, безумовно, сприяє врахуванню як інтересів студентів, так і педагогічних завдань.

20 студентів (40%) вказали, що підбором творів займається викладач, що підкреслює вагому роль викладача у формуванні репертуару та

напрямку навчального процесу. З іншого боку, 8 студентів (16%) відзначили, що вони самостійно обирають твори для розучування, що свідчить про наявність певного рівня автономії в процесі навчання.

Розподіл відповідей на дев'яте питання відображено на рис.2.9.

Чи присутній у Вас концертмейстер під час занять?

50 відповідей

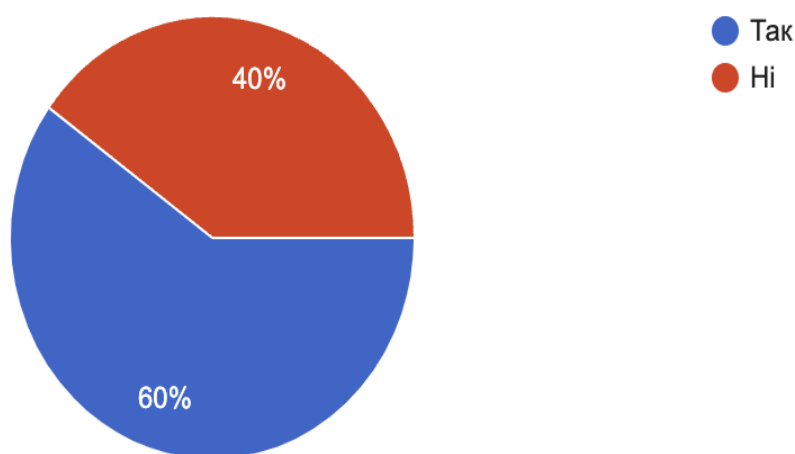

Рис.2.9. Розподіл відповідей на дев'яте питання

Аналізуючи відповіді на питання про присутність концертмейстера під час занять, видно, що більшість студентів (60%) мають можливість працювати з концертмейстером. З 50 опитаних студентів 30 відзначили, що під час занять присутній концертмейстер. Вважаємо, що це позитивний показник, адже робота з концертмейстером є важливою складовою підготовки виконавців, оскільки забезпечує розвиток навичок роботи з акомпаніатором, що є необхідним для майбутньої професійної діяльності. Однак, 20 студентів (40%) вказали, що вони не мають концертмейстера під час занять.

Розподіл відповідей на десяте питання відображено на рис.2.10.

На Вашу думку, більш ефективним навчанням буде виконання творів

50 відповідей

Рис.2.10. Розподіл відповідей на десяте питання

Аналізуючи результати опитування щодо ефективності різних способів виконання творів, можна помітити, що більшість студентів (50%) вважає, що обидва варіанти, тобто виконання під супровід акомпанементу та під мінус-фонограму, повинні бути присутні в навчальному процесі. Водночас 34% опитаних вважають, що навчання має відбуватися під супровід акомпанементу, що підкреслює важливість живого музичного супроводу для розвитку інтерпретаційних та виконавських навичок.

Натомість 16% респондентів віддають перевагу роботі з мінус-фонограмою, що, ймовірно, пов'язано з потребою у підготовці до умов, коли акомпанементу немає, а також з популярністю фонограм на сучасних естрадних виступах.

На рис.2.11 відображено розподіл відповідей на одинадцяте питання.

Навчаючись в університеті, часто Ви приймаєте участь у концертах

50 відповідей

Рис.2.11. Розподіл відповідей на одинадцяте питання

На основі отриманих даних, більшість студентів, які навчаються в університеті, активно беруть участь у концертній діяльності. Зокрема, 44% респондентів вказали, що вони часто, майже у всіх концертах закладу, приймають участь. Результати свідчать про високий рівень залученості студентів до практичної діяльності, що є важливим елементом їхньої професійної підготовки.

Разом з тим, 28% студентів зазначили, що рідко беруть участь у концертах, а ще 28% зовсім не залучаються до концертної діяльності. Такі показники вказують на необхідність додаткової роботи з окремими студентами, щоб заохотити їх до більш активної участі у концертних заходах, що сприятиме підвищенню їхніх практичних навичок та сценічної майстерності.

Розподіл відповідей на дванадцяте питання відображено на рис.2.12.

Чи хотіли б Ви більше мати досвіду виступів в університеті

50 відповідей

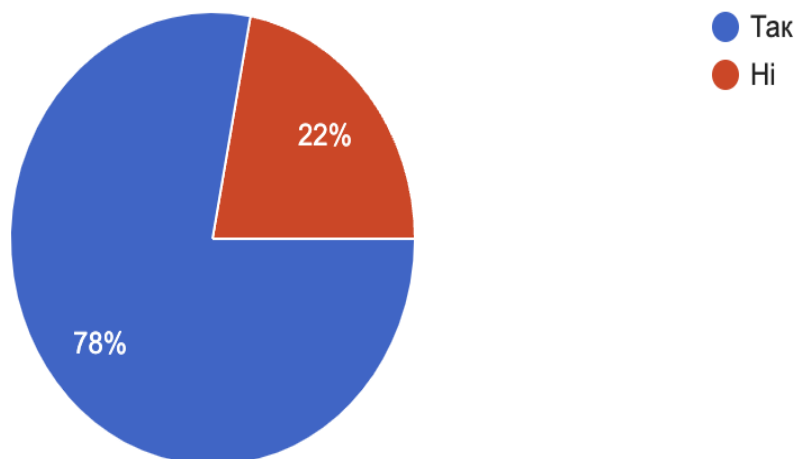

Рис.2.12. Розподіл відповідей на дванадцяте питання

Більшість респондентів висловили бажання мати більше досвіду виступів в університеті, що становить 78% від загальної кількості опитаних студентів. Такий результат свідчить про значну зацікавленість у додатковій сценічній практиці та можливостях для самореалізації в рамках навчального процесу.

Лише 22% студентів вказали небажання збільшувати кількість виступів, що може бути пов'язано з різними факторами, такими як відсутність впевненості у власних силах, зайнятість або інші причини. Така картина підкреслює важливість створення більшої кількості можливостей для виступів та підтримки студентів, які відчувають потребу в додатковій сценічній практиці.

Розподіл відповідей на тринадцяте питання відображено на рис.2.13.

Чи присутнє у Вас сценічне хвилювання

50 відповідей

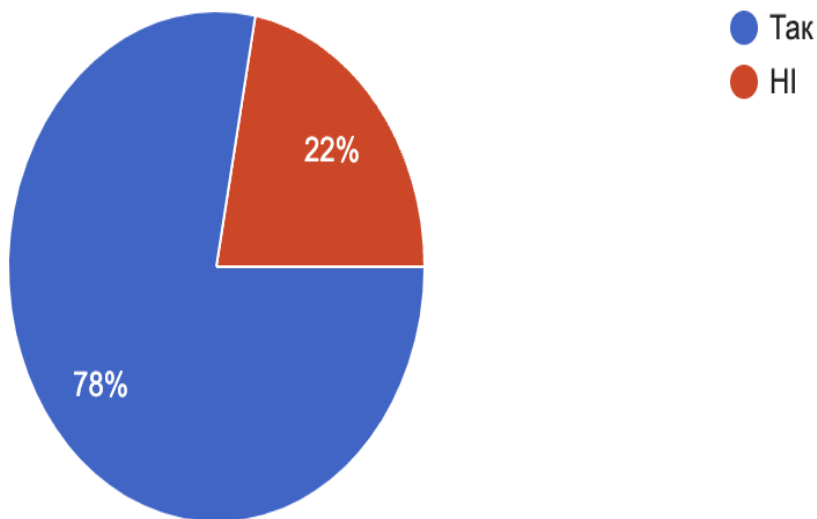

Рис.2.13. Розподіл відповідей на тринадцяте питання

Переважає більшість респондентів, а саме 78%, відчувають сценічне хвилювання під час виступів. Такий результат характерний для виконавської діяльності, особливо серед студентів, які ще набувають досвіду публічних виступів. Лише 22% опитаних не стикаються з хвилюванням на сцені. Результати підкреслюють важливість роботи з психологічною підготовкою майбутніх виконавців та необхідність впровадження в навчальний процес технік і методів, спрямованих на подолання сценічного хвилювання та розвиток впевненості під час виступів.

Аналіз відповідей на питання щодо методів позбавлення сценічного хвилювання виявляє широкий спектр підходів, що використовуються студентами для подолання психологічного бар'єра. Значна частина респондентів акцентує увагу на ефективності дихальних вправ. Метод, заснований на регулюванні дихання, є поширеним інструментом для

зниження рівня тривожності та оптимізації нервової системи перед виступом. Регулярне виконання дихальних технік дозволяє стабілізувати дихальний ритм, що сприяє зосередженню та заспокоєнню.

Крім того, помітною є частота використання методів ментальної підготовки, таких як медитація, релаксація, візуалізація успішного виступу та самонавіювання. Медитація та релаксація, що передбачають глибоке розслаблення та концентрацію на внутрішньому стані, допомагають досягти емоційної рівноваги. Візуалізація, як техніка уявного програвання успішного виступу, створює позитивний настрій, формуючи впевненість у своїх можливостях. Самонавіювання та використання позитивних афірмацій спрямовані на зміцнення внутрішнього "я" та подолання негативних думок, що часто супроводжують підготовку до виступу.

Фізична підготовка також займає важливе місце серед методів, що використовуються студентами. Виконання фізичних вправ перед виходом на сцену сприяє зняттю м'язового напруження, що позитивно впливає на загальний фізичний і психологічний стан виконавця. Деякі респонденти зазначають, що практика виступу перед дзеркалом є ефективною для покращення сценічної впевненості, що свідчить про важливість самоспостереження та самоаналізу в процесі підготовки.

Значна кількість студентів звертається за порадами до викладачів або шукає підтримку серед близьких, присутніх у залі під час виступу. Викладачі, як джерело професійного досвіду, можуть надати цінні рекомендації, що дозволяють краще підготуватися до виходу на сцену, тоді як підтримка рідних сприяє емоційній стабільності та створює відчуття безпеки.

Серед відповідей також зустрічаються нестандартні підходи, такі як обіцянка собі нагороди після виступу, концентрація на окремих елементах аудиторії, використання трав'яного чаю перед виходом на сцену. Такі методи підкреслюють прагнення студентів знайти індивідуальні способи

подолання хвилювання, що відповідають їх особистим потребам та особливостям.

Важливо, що частина респондентів не відчуває значного сценічного хвилювання або не використовує спеціальних методів для його подолання. Такий факт може свідчити про високий рівень сценічного досвіду, впевненість у власних силах або про ще не знайдені ефективні способи подолання стресу.

Отримані дані демонструють, що студенти активно використовують різноманітні методи для управління своїм емоційним станом перед виступом. Таким чином, важливим є комплексний підхід до підготовки, який включає технічні, фізичні та психологічні аспекти, що в сукупності сприяють досягненню максимальних результатів на сцені (рис.2.14).

Які методи використовуєте для позбавлення сценічного хвилювання?

50 відповідей

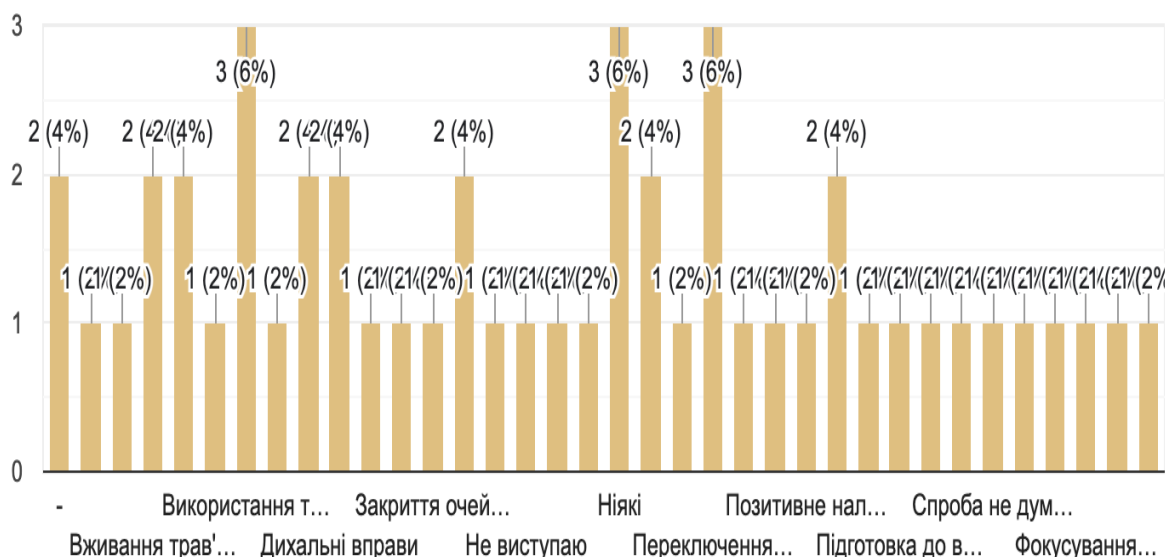

Рис.2.14. Відповіді на чотирнадцяте питання

Аналіз відповідей на питання про зміни або доповнення у процесі викладання естрадного вокалу відображають прагнення студентів до вдосконалення навчального процесу та покращення умов для професійного і творчого розвитку (рис.2.15).

Що б Ви хотіли змінити або додати у процес викладання естрадного вокалу?

10 відповідей

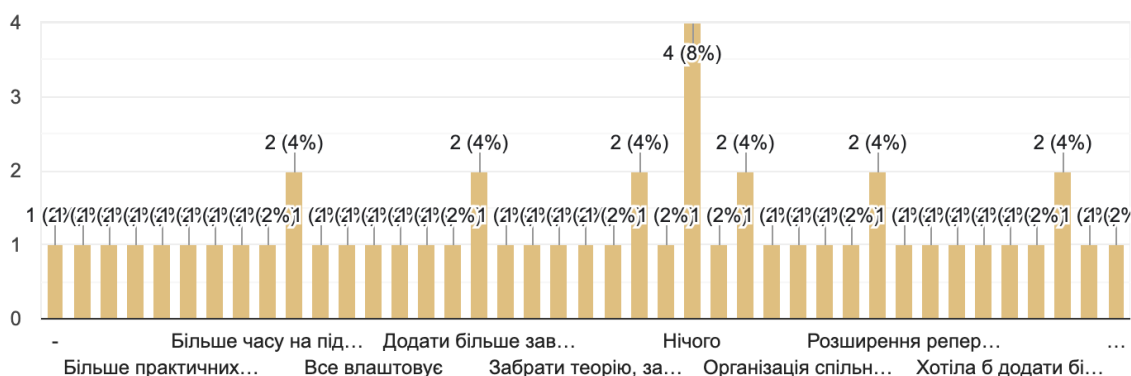

Рис.2.15 Розподіл відповідей на питання про зміни або доповнення у процесі викладання естрадного вокалу

Одним із найважливіших побажань студентів є введення курсу з гігієни голосу. Така пропозиція демонструє усвідомлення важливості збереження здоров'я голосового апарату, який є основним інструментом вокаліста. Введення такого предмета могло б забезпечити студентів необхідними знаннями та навичками для профілактики проблем з голосом, що є критично важливим у професійній діяльності.

Іншою проблемою, яку відзначили студенти, є відсутність курсу сольфеджіо на другому курсі, що викликає труднощі у тих, хто не має достатнього музичного досвіду після коледжу. Така ситуація підкреслює необхідність гнучкого підходу до формування навчального плану, який би враховував різний рівень підготовки студентів і забезпечував рівні можливості для всіх. Пропозиції щодо збільшення часу для практичних

занять та реального навчання сценічній поведінці свідчать про бажання студентів отримувати більше практичних навичок, необхідних для успішного виступу на сцені.

Ще одним важливим аспектом, який вимагає уваги, є бажання студентів мати більше індивідуальних занять з викладачем. Студенти також висловили побажання мати більше можливостей для практичних виступів і роботи на сцені. Більша кількість відкритих лекцій, участь у концертних виступах та запрошення відомих співаків на заняття могли б надати студентам цінний досвід і допомогти подолати сценічне хвилювання, що є однією з найпоширеніших проблем серед майбутніх вокалістів.

Розширення репертуару та включення сучасної музики у навчальну програму є ще одним важливим аспектом, на який звернули увагу студенти. Такі зміни могли б сприяти підготовці універсальних виконавців, здатних працювати у різних музичних жанрах і стилях, що є важливим у сучасній музичній індустрії. Необхідність впровадження курсу з управління сценічним хвилюванням була також зазначена як важливе побажання. Такий курс міг би допомогти студентам розвинути навички контролю над емоціями під час виступів, що є ключовим для успішної кар'єри на сцені.

Студенти також підкреслили важливість підвищення рівня технічного забезпечення класів. Краща матеріально-технічна база могла б забезпечити більш комфортні умови для навчання і сприяти більш ефективному засвоєнню матеріалу.

Пропозиції щодо організації стажувань, виїзних концертів та творчих експериментів свідчать про бажання студентів отримувати більше практичного досвіду і розширювати свої професійні можливості.

Після аналізу анкет доцільно провести SWOT-аналіз викладання естрадного вокального мистецтва у Волинському національному

університеті імені Лесі Українки. Проведення SWOT-аналізу є важливим етапом для виявлення сильних і слабких сторін навчального процесу, а також можливостей та загроз, які можуть впливати на якість підготовки студентів.

На нашу думку, SWOT-аналіз дозволяє не лише оцінити поточний стан викладання, але й окреслити шляхи його покращення, що є особливо актуальним у контексті сучасних викликів в галузі музичної освіти (таб.2.1).

Таблиця 2.1.

SWOT-аналіз викладання естрадного вокального мистецтва

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - Індивідуальний підхід до навчання, що дозволяє персоналізувати процес підготовки студентів. - Орієнтація на практичну підготовку через часті виступи та сценічну діяльність. - Високий рівень задоволеності студентів якістю викладання. 	<ul style="list-style-type: none"> - Обмежена кількість індивідуальних занять, що може впливати на якість підготовки. - Недостатня різноманітність репертуару, що обмежує можливості творчого розвитку. - Недостатня підтримка в подоланні сценічного хвилювання у студентів. - Обмежений доступ до сучасних технічних ресурсів і музичних матеріалів.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Введення нових курсів, таких як гігієна голосу та управління сценічним хвилюванням. - Залучення гостьових викладачів і проведення майстер-класів відомих артистів. - Інтеграція сучасних технологій, 	<ul style="list-style-type: none"> - Нерівномірне застосування інтерактивних методів, що може призвести до зниження мотивації студентів. - Обмеження технічних ресурсів, що стримує впровадження нових методик. - Невирішеність проблеми сценічного

включаючи онлайн-навчання та цифрові музичні ресурси. - Розширення можливостей для творчих експериментів та участі у міжнародних програмах.	хвилювання, що може стати бар'єром для кар'єрного зростання студентів. - Конкуренція з іншими навчальними закладами через відсутність інноваційних підходів.
--	---

Рекомендації на основі SWOT-аналізу відображено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Рекомендації щодо вдосконалення викладання естрадного вокального мистецтва у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

Рекомендація	Опис
Збільшення кількості індивідуальних занять	Необхідно розглянути можливість збільшення кількості індивідуальних занять для кожного студента, що дозволить більш ефективно розвивати їхні вокальні навички.
Розширення репертуару і жанрового діапазону	Включити в навчальну програму більше різножанрових творів, що дозволить студентам розвивати свою універсальність та креативність у виконанні.
Впровадження системи психологічної підготовки	Включити методики для роботи з подоланням сценічного хвилювання, такі як тренінги та консультації з психологами.
Оновлення технічної бази	Інвестувати в оновлення технічного забезпечення і розширення доступу до сучасних музичних ресурсів для забезпечення високого рівня підготовки студентів.
Залучення гостьових	Регулярне проведення майстер-класів із

викладачів та майстер-класів	відомими артистами та запрошення гостьових викладачів сприятиме збагаченню досвіду студентів і підвищенню їхнього професійного рівня.
------------------------------	---

Таким чином, впровадження інтерактивних методів навчання в естрадному вокальному мистецтві Волинського національного університету імені Лесі Українки є необхідним кроком для забезпечення якісної підготовки студентів у сучасних умовах. Інтерактивні методи дозволяють не лише активізувати процес навчання, але й створюють сприятливі умови для розвитку індивідуального виконавського стилю, вдосконалення техніки виконання та формування професійної впевненості у студентів.

Проведений SWOT-аналіз підкреслив як сильні, так і слабкі сторони навчального процесу, а також виявив можливості для його вдосконалення та загрози, що можуть негативно впливати на якість підготовки студентів.

На основі результатів цього аналізу було розроблено рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності викладання, що включають збільшення кількості індивідуальних занять, розширення репертуару, впровадження системи психологічної підготовки, оновлення технічної бази та залучення до процесу навчання гостьових викладачів і проведення майстер-класів. Реалізація цих рекомендацій сприятиме підвищенню рівня підготовки студентів та їхньої конкурентоспроможності на ринку музичної індустрії.

ВИСНОВКИ

Отже, теоретико-методологічні засади естрадного вокального виконавства охоплюють широкий спектр досліджень, що відображають складну і багатогранну еволюцію цього музичного жанру. Розгляд історії розвитку естрадного вокалу дозволяє відстежити процеси, що визначали його становлення, починаючи від ранніх форм масової музичної культури до сучасних тенденцій. З розвитком технологій, соціальних та культурних змін естрадний вокал постійно адаптувався, інтегруючи інноваційні підходи і нові стилі, що стало основою його популярності та масового впливу.

Важливу роль у формуванні естрадного вокального мистецтва відіграли основні стилі та напрямки, серед яких поп-музика, рок-н-рол, джаз, соул, ритм-енд-блюз, диско, фанк, реп і хіп-хоп. Кожен із цих жанрів вніс свій унікальний внесок у розвиток вокальної техніки, сценічної майстерності та загальної естетики естрадного виконавства. Різні стилі відзначаються своїми специфічними рисами, що вимагають від виконавців володіння певними технічними навичками і здатності до інтерпретації музичного матеріалу, що є важливим для формування універсального і високо професійного вокаліста.

Роль видатних особистостей у розвитку естрадного вокалу є неоціненною. Артисти, такі як Едіт Піаф, Мадонна, Елла Фіцджеральд, Вітні Г'юстон, Ніна Матвієнко та інші, своїм творчим шляхом не тільки

визначали напрямок розвитку музичної культури, але й створювали нові стандарти виконавської майстерності, що стали взірцем для майбутніх поколінь. Їхні новаторські підходи до вокального мистецтва, здатність поєднувати різні жанри і стилі, а також використання новітніх технологій сприяли значному збагаченню естрадного вокалу і його інтеграції в глобальний музичний простір.

Таким чином, теоретико-методологічні засади естрадного вокалу об'єднують глибоке розуміння історичного розвитку, аналіз основних стилів і напрямків, а також дослідження впливу видатних особистостей на формування сучасної музичної культури.

Дослідження викладання естрадного вокального виконавства охопило аналіз методик, що використовуються як в Україні, так і за кордоном. Було виявлено важливість інтеграції технічних та творчих аспектів підготовки, яка допомагає формувати у студентів індивідуальний стиль виконання та розвивати їхню сценічну виразність.

В рамках дослідження ми розробили інтерактивну лекцію, спрямовану на поглиблення теоретико-методологічних засад естрадного вокального виконавства. Інтерактивна лекція включала не лише теоретичний матеріал, але й практичні завдання, що дозволили студентам закріпити отримані знання та розвинути свої навички в умовах, максимально наближених до реальної концертної діяльності.

Також було проведено анкетування студентів, яке дозволило оцінити їхні потреби, задоволеність навчальним процесом та рівень засвоєння інтерактивних методів навчання. Результати анкетування виявили як сильні сторони викладання, так і аспекти, що потребують вдосконалення.

Виявлено, що студенти вважають необхідним збільшення кількості індивідуальних занять, розширення репертуару та вдосконалення технічної бази навчальних закладів. Було також підкреслено важливість

запровадження курсів з гігієни голосу та управління сценічним хвилюванням.

Розроблено рекомендації щодо вдосконалення викладання естрадного вокалу, які включають збільшення кількості індивідуальних занять, впровадження психологічної підготовки та оновлення технічного забезпечення.

Таким чином, дослідження підтвердило, що інтеграція сучасних педагогічних методик та підходів до викладання естрадного вокального виконавства є важливою умовою для забезпечення високої якості підготовки майбутніх виконавців, що дозволить студентам ефективніше адаптуватися до вимог сучасного музичного ринку та досягати високих результатів у професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анкета для дослідження викладання естрадного вокального мистецтва URL :
<https://docs.google.com/forms/d/1cuxuXNYCuqB50w8Rd8V6xCjUEli-EoZRsAfGZ1KTQ04/edit#responses>
2. Батюга О. Сильова специфіка творчості Вітні Г'юстон. Сценічне та музичне мистецтво: циркові та естрадні жанри. Науково-методичний аспект. *Матеріали XIII Міжнародної науковопрактичної конференції (17–18 квітня 2024 року)* / редкол: О. В. Яковлев, Г. Е. Овчаренко [та ін.]. Київ : КМАЕЦМ, 2024. С. 284.
3. Бобул І. В. Естрадно-вокальне мистецтво в контексті розвитку масової культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2021. Т. 3. С. 190–196.
4. Бойчук А. Естрадне мистецтво співу у виклику сьогодення. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 25. С. 39–43.
5. Бойко О. Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості: дис. канд. мистецтвозн. : 17.00.03. Київ. 2017. С. 215.
6. Васильєва Л. Л. Рок-музика як фактор розвитку культури другої половини ХХ століття : автореф. дис. канд. Мистецтвознавства : 17.00.01. *Теорія та історія культури*. Київ, 2004. С. 19.

7. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : *навчально-методичний посібник*. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля. 2018. 360 с.
8. Гавриленко Л. М. Вокально-методичні принципи навчання співу. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. Київ. 2012. Вип. 12. С. 310-313.
9. Гаценко Г. С., Ковмір Н. В. Європейські школи академічного співу: специфіка взаємодії. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 1 (196). С. 106–109.
10. Грачова О. О. Українське естрадне виконавство другої половини ХХ століття (тенденції розвитку). *Вісник КНУКіМ*. 2011. Вип. 25. С. 17–23.
11. Добронравова С. А., Шевченко В. В. Сутність та значення академічного сольного виконання в українській музичній культурі. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. 2017. № 37. С. 183–196.
12. Драбчук Ю. П. Українська пісенна естрада 70–80-х рр. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: філософія, культурологія, соціологія*. 2014. № 7. С. 69–72.
13. Дрожжина Н. В. Вокальне мистецтво естради: історія, теорія, практика. *Навчальний підручник для здобувачів ступеня магістра закладів вищої освіти культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» спеціалізації «Музичне мистецтво естради» / Харк. нац. унів. мистецтв. — Х. : Видавництво «Естет Принт». 2019. С. 336.*
14. Еволюція популярної музики URL : <http://surl.li/ejszik>
15. Естрада. *Енциклопедія сучасної України* URL : <https://esu.com.ua/search?s=%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0>

16. Зарицька А. Акмеологічний підхід у процесі вокальної підготовки здобувачів освіти. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20769/1/16.pdf>
17. Зарицька А. Емоційність як основа професійної компетентності майбутнього співака-вокаліста. *Педагогічні науки. Вип. LXXIV*. Т. 3. 2016. С. 30–33.
18. Зарицька А. Особливості вокальної підготовки бакалаврів музичного мистецтва. URL : https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21070/3/mrochko_zaryc_ka.pdf
19. Інноваційні технології навчання : *Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів*. Київ : НТУ. 2017. С. 172.
20. Її голос, її талант, її феномен понад часом. Пам'яті Ніни Матвієнко URL : https://glavcom.ua/columns/yuschenko/jiji-holos-jiji-talant-jiji-fenomen-ponad-chasom-pamjati-nini-matvijenko-961188.html#google_vignette
21. Кишакевич С. В. Деякі аспекти навчання естрадного співу за методиками зарубіжних вокальних педагогів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Випуск 80 Т. 1. 2021 URL : <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34715/Kyshakevych.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
22. Ковальчук Л. І, Коменда О. І. Основні принципи вокальної педагогіки Анни Зарицької. *Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень»* (14–15 травня 2024 року). Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. С. 559.
23. Кравченко С.С. Історичні аспекти методики навчання академічного та естрадного вокалу. *Scientific method: reality and future*

trends of researching. March 24, 2023. URL :
<file:///Users/irinasmik/Downloads/23.pdf>

24. Лі Шуай, Лошков Ю. Джаз як системне явище. Харків, 2019. С. 183.

25. Людмила Завада. Волинський музейний вісник : Зоя Комарук 188 с.

26. Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Київ, 2007. С. 20.

27. Мозговий М.П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : дис. канд. мистецтвознавства : 17.00.01. Київ, 2007. С. 175.

28. Мурзай Г. М. Методика викладання вокалу : *навч.-метод. Посібник для магістрантів спец. «Музична педагогіка і виховання»* / Г. М. Мурзай / Держ. закл. «Луган. Нац. ун-т ім.Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім.Тараса Шевченка». 2010. С. 178.

29. Попова А. Б., Войченко О. М. Методика Сета Ріггза та її вплив на мистецтво естрадного співу. *Електронний науковофаховий журнал «Імідж сучасного педагога»*. 2018. № 4(181). URL :
<http://isp.poippo.pl.ua/article/view/>

30. Попова А. Методика навчання естрадного співу Бретта Меннінга. *Наукові записки. Серія : Мистецтвознавство*. 2018. № 1(38). С. 22–28. URL :
<http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9862/1/Popova.pdf>.

31. Прославляли країну : хто з артистів вплинув на український шоу-бізнес. URL : <https://news.obozrevatel.com/ukr/show/people/peremagali-v-konkursah-proslavlyali-krainu-hto-z-artistiv-vplivuv-na-ukrainskij-shou-biznes.htm>

32. Рибалкін С. Територія хіп-хопу: поезія магрибської вулиці у ХХІ ст. *Теорія літератури: концепції, інтерпретації*. Київ : 2015. С. 248–259.
33. Рось З. П. Особливості роботи з розвитку вокально-виконавської техніки естрадно-джазових співаків: навчальний посібник з методичними рекомендаціями. Зоряна Петрівна Рось. Івано-Франківськ : «СІМІК», 2019. С. 66.
34. Самая Т. В. Вокальне мистецтво естради України: монографія. Київ : *Четверта хвиля*, 2019. С. 152.
35. Самая Т. Вокальне мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : дис. канд. мистецтвозн. Київ, 2017. С. 199.
36. Сапожник О. В. Популярна естрадна музика в Україні : історичний екскурс. *Мистецтво та освіта*. 2003. № 4. С. 11–13.
37. Солодовник В. Естрада. *Енциклопедія сучасної України*. URL : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18031
38. Степурко В. І. С 79 Аналіз музичних творів : навчальний посібник. Київ : НАКККіМ, 2020. С. 140.
39. Стиль музики R'n'B URL : <https://retail-music.com.ua/blog/stili-muzyiki/rnb-music.html>
40. Сучасні українські зірки, чиї пісні наспівують у всьому світі URL : <https://visitukraine.today/uk/blog/1955/modern-ukrainian-stars-whose-songs-are-sung-all-over-the-world#nk-nastya-kamenskix>
41. С. Юань. Поп-музика другої половини ХХ – початку ХХІ Століття: Еволюція Та Особливості. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 65, Т. 3, 2023. С. 115–120.
42. Ткаченко Т. В. Теоретико-методичні основи формування вокальнозвучової культури майбутнього співака у процесі професійної

підготовки : автореф. дис.. Київ : КНПУ імені М. П. Драгоманова. 2010. С. 43.

43. Успіх всупереч обставинам – історія Френка Сінатри. URL : <https://muza-gala.com.ua/blog/uspih-vsuperech-obstavynam-istoriya-frenka-sinatory/>

44. Фоломеєва Н. А. Опанування вокально-виконавських прийомів у класі естрадного співу. Суми. ФОП Цьома С. П.. 2021. С. 44–60.

45. Шпортько О. В. Естрадний вокал у контексті синтезу мистецтв. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. 2018. № 2. С. 85–90. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUm_2018_2_15

46. Що робить рок-н-рол рок-н-ролом? URL : <https://moshka.zapisi.cx.ua/ukraincyam/shho-robit-rok-n-rol-rok-n-rolom.html>

47. Я стану легендою: 70 років від дня народження Фредді Меркюрі URL : https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/09/160905_mercury_om

48. Aretha Franklin (Арета Франклін): Біографія співачки URL : <https://uk.salvemusic.com.ua/aretha-franklin-areta-franklin-biografiya-pevicy/>

49. Benson Elizabeth Ann. Training Contemporary Commercial Singers. Compton Publishing Ltd. 2019. 302 p.

50. Ella Fitzgerald (Елла Фіцджеральд): Біографія співачки URL : <https://uk.salvemusic.com.ua/ella-fitzgerald-ella-ficzdzherald-biografiya-pevicy/>

АНКЕТА

Додаток А

План інтерактивної лекції Теоретико-методологічні засади естрадного вокального виконавства

Метою сьогоднішньої інтерактивної лекції є поглиблення знань студентів магістратури про теоретичні та методологічні засади естрадного вокального виконавства, а також ознайомлення з інтерактивними методами навчання, які сприяють формуванню високого рівня професійних компетенцій вокалістів. Лекція передбачає як теоретичне вивчення матеріалу, так і практичні завдання для закріплення отриманих знань.

1. Теоретичні основи естрадного вокального виконавства (20 хвилин)

Розпочнемо з теоретичного огляду основних положень естрадного вокалу. Естрадний вокал є однією з найбільш поширених форм вокального мистецтва у сучасній культурі, і його навчання потребує комплексного

підходу, що охоплює розвиток як технічних, так і творчих здібностей виконавців.

Естрадний вокал відрізняється від академічного більш природним і невимушеним звуком, що підкреслює особисту інтерпретацію музичного твору. Він орієнтований на широкий слухацький загал, що диктує свої вимоги до виконавської техніки, сценічної виразності та репертуарної політики.

Методологія естрадного вокалу базується на принципах:

- Технічна підготовка. Розвиток вокальних навичок, що включають правильне дихання, управління резонаторами, роботу з артикуляцією і дикцією, контроль за тембром та динамікою голосу.

- Художньо-творчий аспект. Розвиток музичного мислення, здатності до інтерпретації творів, формування індивідуального стилю виконання.

- Психологічна підготовка. Робота над подоланням сценічного хвилювання, розвиток впевненості у собі, формування позитивного ставлення до власного виконавського «я».

2. Методологічні підходи до навчання естрадного вокалу (20 хвилин)

У сучасній вокальній педагогіці широко застосовуються різноманітні методи, що поєднують традиційні підходи з інноваційними технологіями.

Основні методи, які використовуються у викладанні естрадного вокалу, включають:

- **інтерактивні методи навчання** - це методи, які активно залучають студента до навчального процесу через різноманітні форми взаємодії, такі як дискусії, рольові ігри, симуляції та проектна робота.

- **метод проектного навчання** - створення та реалізація студентами власних вокальних проектів, які включають підбір репертуару, запис вокальних партій, роботу з аранжуванням, а також постановку сценічних номерів.

- **метод кооперативного навчання** - робота у малих групах, де студенти виконують різні ролі (вокалісти, аранжувальники, режисери), що сприяє розвитку навичок співпраці, взаємодії та творчої взаємодопомоги.

- **метод проблемного навчання** - створення проблемних ситуацій, що вимагають від студентів самостійного пошуку шляхів вирішення, розробки нових підходів до виконання, критичного аналізу вокальних прийомів та технік.

- **тренінги з емоційної виразності** - робота над розвитком сценічної майстерності, включаючи техніки акторської гри, управління мімікою, рухом тіла, а також психологічна підготовка до виступів на сцені.

3. Практична частина інтерактивної лекції. Застосування методів навчання естрадного вокалу (40 хвилин)

Тепер ми переходимо до практичної частини нашої лекції, де будемо використовувати інтерактивні методи для закріплення теоретичних знань.

Завдання 1. Рольова гра «Вокальний проект»

Студенти діляться на групи, кожна з яких отримує завдання створити власний вокальний проект.

Проект включає:

- Вибір музичного твору
- Розподіл ролей у групі (вокалісти, аранжувальники, виконавці)
- Запис вокальної партії
- Підготовка короткої презентації проекту

Мета завдання - розвинути навички командної роботи, продемонструвати знання теоретичних аспектів естрадного вокалу на практиці, стимулювати творчий підхід до виконання музичних творів.

Завдання 2. Проблемне навчання – «Розв'язання вокальних проблем»

Кожна група отримує конкретну вокальну проблему (наприклад, труднощі з диханням, проблеми з інтонацією, невизначеність дикції) та

повинна запропонувати кілька методів її вирішення. Після цього групи обмінюються завданнями та аналізують запропоновані рішення.

Мета завдання - розвинути аналітичні та критичні навички, навчитися застосовувати методологічні знання на практиці.

Завдання 3. Тренінг з емоційної виразності
Студенти виконують уривки з музичних творів, приділяючи особливу увагу емоційній виразності, міміці, жестам, сценічному руху. Викладач проводить зворотний зв'язок, вказуючи на сильні сторони та аспекти, що потребують вдосконалення.

Мета завдання - підвищити рівень сценічної майстерності студентів, навчити їх краще контролювати свій емоційний стан під час виступу.

4. Аналіз та рефлексія (20 хвилин)

Після завершення практичної частини ми переходимо до рефлексії та аналізу. Обговоримо, як використані методи сприяли розвитку ваших навичок, що вдалося реалізувати, а що потребує додаткової уваги.

Важливим елементом рефлексії є заповнення анкети, яка допоможе оцінити ваш рівень задоволеності навчальним процесом, виявити слабкі місця у викладанні естрадного вокалу та внести корективи для покращення якості освіти.

5. Підсумок інтерактивної лекції (10 хвилин)

Підсумовуючи нашу лекцію, слід зазначити, що теоретико-методологічні засади естрадного вокального виконавства є важливою складовою вашої магістерської підготовки. Викладання естрадного вокалу потребує інтеграції сучасних методів та технологій, які сприяють розвитку комплексних вокальних і сценічних навичок, що є необхідними для досягнення високого рівня професійної майстерності.

Заповніть, будь ласка, анкету, яка допоможе нам зібрати інформацію щодо вашого навчального досвіду та рівня задоволеності процесом

викладання. Ваші відповіді та коментарі будуть враховані при подальшому плануванні навчальних програм.

Дякую за увагу! Бажаю вам успіхів у подальшому навчанні та творчих досягнень!

Додаток Б

Анкета для дослідження викладання естрадного вокального мистецтва

Анкета для дослідження викладання естрадного вокального мистецтва у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

B I U ↻ ✕

Доброго дня! Дякуємо за участь у нашому дослідженні. Ваша думка важлива для нас. Просимо відповісти на наступні запитання:

Ваш курс навчання *

- 1 курс
- 2 курс
- 3 курс
- 4 курс
- магістратура

Ваш рівень підготовки в естрадному вокалі *

- Початковий
- Середній
- Високий

Скільки часу Ви професійно займаєтесь вокалом *

- Менше 1 року

АНКЕТА

Ваш курс навчання

- 1) 1 курс
- 2) 2 курс
- 3) 3 курс
- 4) 4 курс
- 5) Магістратура

На Вашу думку, оцініть Ваш рівень підготовки в естрадному вокалі

- 1) Початковий
- 2) Середній
- 3) Високий

Скільки часу Ви професійно займаєтесь вокалом

- Менше 1 року
- 1-3 роки
- 4-6 років
- Більше 6 років

Чи Ви берете участь у

- 1) Індивідуальних заняттях
- 2) Ансамблевих заняттях
- 3) Обох видах занять

Які види діяльності у процесі викладання естрадного вокалу вас цікавлять найбільше

- Індивідуальні заняття
- Музичні ансамблі
- Творчі виступи

Наскільки Ви задоволені якістю викладання естрадного вокалу у Вашому університеті?

- 1) Повністю задоволений
- 2) Задоволений
- 3) Частково задоволений

4) Незадоволений

Чи використовуються розспівки на заняттях?

Так

Ні

Підбором творів для розучування під час занять та здачі на модулях займається?

Викладач

Я самостійно

Разом з викладачем

Чи присутній у Вас концертмейстер під час занять?

Так

Ні

На Вашу думку, більш ефективним навчанням буде виконання творів

Під супровід акомпанементу

Під мінус-фонограма

Обидва варіанти мають бути присутні в навчальному процесі

Навчаючись в університеті, часто Ви приймаєте участь у концертах

Часто, майже у всіх концертах закладу

Рідко

Не приймаю участь у концертній діяльності

Чи хотіли б Ви більше мати досвіду виступів в університеті

Так

Ні

Чи присутнє у Вас сценічне хвилювання

Так

Ні

Які методи використовуєте для позбавлення сценічного хвилювання?

Пропозиції та коментарі

Що б Ви хотіли змінити або додати у процес викладання естрадного вокалу?

Дякуємо за Ваш час та відповіді! Ваші коментарі допоможуть нам покращити процес викладання естрадного вокалу.

Додаток В

Результати апробації

Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень

Гемонова А. А.	
Історія розвитку витинанки в Україні.....	517
Гладич Д. В.	
Проблема зображення роду в творах сучасних художників	521
Гончар О. І.	
Інноваційні технології декорування писанок.....	524
Грицина К. В.	
Трансформація стандартів жіночої краси в культурі ХХ ст.....	527
Дейнека І. В.	
Фестивальний туризм як форма актуалізації Луцького замку	530
Доник А. С.	
Експертиза цінності документів: етапи формування	533
Доренко А. С.	
«Один в каное»: «У мене немає дому»	535
Дубіч С. Р.	
Образ коня у творчості українських художників ХХ–ХХІ ст.....	538
Жук О. Ю.	
Естрадна пісня Мирослава Скорика як явище культури: спроба концептуального осмислення.....	541
Забашта М. А.	
Метамодерн. Естетична епоха	544
Завірюха Д. С.	
Багатошарова витинанка як засіб візуальної комунікації.....	547
Зайдель А. В., Тарасюк І. І.	
Мистецтво графіки в контексті сучасного світу	550
Льчун М. Ю.	
Прелюдія і фуга d-Moll із тому «Добре темперованого клавіру» Й. С. Баха в класичних та сучасних інтерпретаціях	553
Климчук О. В.	
Витинанка. Від традицій до сучасності	556
Ковальчук Л. І.	
Основні принципи вокальної педагогіки Анни Зарицької	559
Ковальчук Р. О.	
Фестиваль бойових мистецтв «Дух незламних» у Музеї історії сільського господарства Волині – скансені як форма актуалізації нематеріальної культурної спадщини.....	562
Концевич І. З.	
Професійна фотографія в умовах війни: еволюція художнього образу.....	565
Коптяєва Ю. В.	
Історичні традиції використання соломки для декорування.....	568
Кулачинська С. В.	
Формування та розвиток інтерактивних музеїв в Україні.....	570
Куцик Ю. Ю.	
Полімерна глина як інноваційний матеріал у мистецтві та дизайні.....	573

Ковальчук Л. І. – магістрантка 1 курсу факультету культури і мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Науковий керівник:
доктор мистецтвознавства,
професор кафедри музичного мистецтва
Коменда О. І.

Основні принципи вокальної педагогіки Анни Зарицької

Постановка проблеми. Музично-педагогічні науки спираються на певні принципи, що вимагають особливого підходу до навчання висококваліфікованих фахівців у галузі музичного мистецтва, які здатні: застосовувати на практиці знання вокальної педагогіки, використовувати активні форми та методи музичного виховання, створювати атмосферу взаємодопомоги та співпраці у творчому колективі, оскільки вокальне мистецтво – це мистецтво спілкування, де взаємодія між виконавцем та педагогікою формує особистість співака. А. Зарицька займається вивченням особливостей вокальної педагогіки, які й стали предметом нашого дослідження.

Мета дослідження: виокремити основні принципи вокальної педагогіки Анни Зарицької.

Результати дослідження. У дослідженні виокремлено такі основні принципи вокальної педагогіки А. Зарицької: емоційної стійкості, інтерпретації музичного твору, акмеологічної спрямованості та духовного розвитку. Зокрема, дослідниця приділяє особливу увагу розвитку емоційного інтелекту особистості під час здобуття вокальної майстерності. Саме гнучкість емоційної природи особистості сприяє зміні вольових процесів виконавця-вокаліста під час творчої діяльності. Розвиток рухливості емоційно-вольових станів відбувається з урахуванням як зовнішніх обставин (часу, простору, взаємодії з іншими людьми), так і внутрішніх особистісних якостей (настрою, симпатії, антипатії, психічного стану, ступеню втоми). Осмислення та прожиття цих факторів стимулюють особу до вольового зусилля, необхідного для підтримки потрібного рівня